

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 29. (89.) ÉVF. • 1. SZÁM • 2019. JANUÁR • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Újévi mese

● A mesebeli sötét erdő előtt a kis királyfi szíve összeszorul. Megtorpan. Nem tudja, mert nem látja, mi vár rá az erdő mélyén, képzeletének hétfejű sárkányai és gonosz boszorkányai ott motoznak az ágak között. De a mesék nem születtek volna meg, ha a hősök nem győznék le félelmüket, s ha e mesebeli bátorság nem adna erőt valóságos hallgatóinknak.

2018 hegyes-völgyes vonulatain, tisztásain át, sok-sok megvalósítással és örömmel tarisznyánkban érkezünk meg az új év

ismeretlen erdeje elé. A magunkkal hozott hamuba sült pogácsa erejével vágjunk neki az új évnek, haladjunk fától fáig, fedezzük fel az erdő téli csendjét, tavaszi dalát, nyári illatát, őszi pompáját, küzdjünk meg a kicsinyesség manóival, a széthúzás ordasaival, segítsünk a jövőt szolgáló griffeknek, oltuk be a szeretet nemes ágával az ösvények vadalmafáit. Hittel, bizalommal, alázattal ráelünk parázsevő táltosunkra is.

Így legyen velünk a 451. esztendőben is az idők Ura.

A tartalomból:

Újévi pásztorlevél

3

Türelemtől testvérségig

5

Jubileumi zsinat
Kolozsváron

8

Unitáriusok a magyar
művelődéstörténetben

9

Ígéretes tervek,
jelentős beruházások
Székelykeresztúron

17

„Legyen kegyelmes hozzánk az Isten, áldjon meg bennünket...” (Zsolt 67,2)

● **December 3-án a Vallásszabadság Házában került sor Kátai Zoltán** magyarországi énekmondó **„Ditsérjétek Istent...”. Unitárius zsoldárok a 16–17. századból című lemezének bemutatójára.** A Bogáti Fazakas Miklós és Thor dai János magyarított zsoldárainak válogatásából készült lemez az ULOSZ és a Magyar Kormány támogatásával jelent meg.

● **December 5-én Fernand de Varennes, az ENSZ kisebbségügyi különmegbízottja találkozott a római katolikus, református, unitárius és evangélikus egyházak vezetőivel a Vallásszabadság Házában.** Az európai őshonos nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok ernyőszervezete, a FUEN által szervezett találkozó témája elsősorban az elkobzott egyházi javak visszaszolgáltatásának helyzetéről való tájékoztatás volt.

● December 13–16. között került sor a **Vallásszabadság Házában** a 6. adventi könyvvásárra, amelynek keretében **december 13-án** Kovács Sándor egyháztörténész, egyetemi tanár **bemutatta Gaal György Unitáriusok a Házsongárdi temetőben című könyvét.** A kötet a Magvető Füzetek sorozat 50. darabja.

Egyházköri hírek

● Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör

A Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezete a 2018 októbertől és 2019 májusa közötti időszakban több sepsiszentgyörgyi és erdővidéki középiskolában preventív jelleggel szervez felvilágosító előadást alkohol és alkoholizmus témában. Az előadók a Bonus Pastor Alapítvány közvetlen munkatársai, valamint Kozma Ferenc és Kátai Attila.

A Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezete a Máltai Szeretetszolgálat sepsiszentgyörgyi szervezetével közösen 2018. november 28. – 2019. március 20. között 500 meleg vacsorát ajánl fel a sepsiszentgyörgyi és környékbeli hajlék-

talannak számára. A heti rendszerességű kezdeményezéshez szeretettel fogadják adományokat.

December 13–15. között zajlott a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókszervezetének karácsonyi *adománygyűjtő akciója Baróton és Sepsiszentgyörgyön.*

● Kolozs-Tordai Egyházkör

December 9-én az *Együtt Isten völgyében* istentisztelet-sorozat rendezője alkalmán a Mészáros Unitárius Egyházközség és a Balázs Ferenc Népfőiskola meghívására Solymosi Zsolt lelkész, vallás tanár beszélt az idei nyári szibériai autós expedíciójáról. Áhítatot tartott Bálint Róbert Zoltán helybeli lelkész.

● Magyarországi Egyházkerület

December 11–12. között az Egyházi Közművelődési Egyesület és a Nemzeti Művelődési Intézet közös szervezésében sor került *A tolerancia mint példa és elkötelezettség* témájú konferenciára Győrben, amelyen előadást tartott Bártfainé dr. Hévízi Józsa történész, az Erdélyi Szövetség elnöke és Balázs László nyugalmazott lelkész.

● Marosi Egyházkör

November 14-én Marosvásárhelyen a kövesdombi unitárius templomban került sor a *IV. összevont egyetememes lelkési értekezletre.*

November 18-án a marosvásárhelyi ifjúsági egyesület (MaDFIE) tagjai *Dávid Ferenc-élműsorral szerepeltek* a kövesdombi unitárius templomban, majd november 25-én a Bolyai téri unitárius templomban adták elő műsorukat.

December 2-án *hálaadó ünnepi istentiszteletre került sor a marosvásárhelyi kövesdombi templomban.* A 450. jubileumi emlékévként *egyben felavatták a helyi nőszövetség zászlóját és leleplezték Dávid Ferenc egyházalapító mellszobrát a templom belső udvarán.* A szászéki szolgálatot Bálint Benczédi Ferenc püspök végezte. Fellépett a marosvásárhelyi Musica Humana női kórus dr. Csíky Csaba karnagy vezetésével és az egyházközség fiataljaiból álló kórus Kerekes Csaba énekvezér, zenetanár vezetésével.

Orgonán játszott dr. Molnár Tünde orgonaművész. A szobor Varga Gábor dombóvári szobrászművész alkotása. Adományozója Szabó Attila Dombóváron élő unitárius gyülekezeti tag. A nőszövetségi zászlót Sárosi Anna készítette.

December 9-én a marosvásárhelyi kövesdombi templomban az *istentisztelet keretében a nyáradszeredai Bocskai-dalkör karácsonyi dalokat adott elő.* Böződi György teremben nyílt meg Eperjesi Noémi festőművész festménykiállítása, ezt követte Demény Péter író, a *Látó* folyóirat szerkesztőjének könyvbemutatója.

December 9-én az erdőszentgyörgyi unitárius templomban ünnepelte Csókfalva, Erdőszentgyörgy, Böződújfalva és Gyulakuta gyülekezete az egyház 450 éves fennállását. Ez alkalommal kopjafát szenteltek Erdőszentgyörgyön, valamint tavasszal a jubileum emlékére 45 gyümölcsfát fognak elültetni Csókfalván.

● Székelykeresztúri Egyházkör

November 18-án a *Kadácsi Unitárius Egyházközségben ünnepi istentisztelet* keretében emlékeztek meg az egyházalapító Dávid Ferenc püspökről. A megemlékezés alkalmával a vallásszabadság kihirdetésének és az unitárius egyház megalakulásának 450. évfordulójára is visszatekintett a gyülekezet, hálát adva az idei évben *sikeresen felújított templomukért.*

Felhívás a Közlöny előfizetésére

Felhívjuk kedves Olvasóink figyelmét, hogy a 2019-es esztendőben lapunk ára 3 lej lesz szabadárúsításban és előfizetésben egyaránt.

Az előfizetés tehát nem szűnik meg, továbbra is élvezhető annak előnye, az egyszeri kifizetéssel biztosított egész esztendő lapszámérkezés. Lapunkra a lelkési hivataloknál lehet továbbra is előfizetni, az egyéves előfizetés ára 36 lej.

Újévi pásztorlevél

BÁLINT BENCZÉDI FERENC

• Kedves Unitárius Testvéreim! Újév reggelén nagy szeretettel köszöntöm unitárius híveinket, gyülekezetünk tagjait, a szórványokban élőket, a lelkeseket és a gondnokokat. Az alig elmúlt esztendő eseményei még elevenen élnek bennünk. A sok szép ünnepi alkalom és jubileumi megemlékezés az egyházi közösségünkhöz való tartozást erősítették. Ez újév reggelén öröm és tiszta érzés van szívemben, hogy a nehézségekkel és megpróbáltatásokkal is teljes esztendő napjai után bizalommal fogalmazhatom meg jókívánságaimat.

A tavalyi események és ünnepek arról győzték meg, hogy sokunkban a jó szándék lakozott, közösségünkért sokan tudtunk szívvel-lélekkel dolgozni. Lelkesek és világi híveink feladatukat, munkájukat igyekeztek lelkiismeretesen elvégezni. Magyar unitárius anyaszentegyházunkat tovább gyarapítottuk szellemi és anyagi értékekkel. Messzire szakadt híveinkkel és a tőlünk távol levő unitárius közösségekkel is ápoltuk a testvéri kapcsolatokat, erősítettük az egymásra figyelmet. Az egymásnak feszülő egyéni érdekek nem uralták el gyülekezeti életünket, nem tévesztettük szemünk elől a közös célt: valláserkölcsei közösségünk megtartását és erősítését.

Egyetemes unitárius kincsünk a jézusi evangéliumban gyökerező összetartozás és testvériség. Csak úgy tudunk hitelesen élni, dolgozni és gyarapodni, ha egymás mellett megmaradunk, és a szó igaz értelmében egymás terhére felelősségteljesen hordozzuk. Azért imádkozom, hogy Isten gondviselő szeretete – az egymásnak feszülő véleménykülönbségek ellenére – adjon bölcsességet az egyetértés és a közös út megtalálására, amelyen együtt tovább tudunk haladni. Ehhez semmi más nem kell, csak az Isten és ember szolgálata iránti alázat. Jézus tanítása kell megerősödjön lelkünkben: „tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok” (Mt 11,29b). Újév reggelén is ezért imádkozom és imádkozunk. Az örökkévaló, egy, igaz Istenünk segítsen megtalálni e közös utat, és adjon erőt, hogy az evangélium szellemében maradjunk munkásai a szolgáló szeretetnek.

Kedves Testvéreim! Évezredek távolából szól felénk a zsolttáríró üzenete az új év első reggelén: „Most azért mit remélek, oh Uram?!” (Zsolt 39,8) Mennyi gond és bizonytalanság között vergődünk egyénileg és közösséggel! A gazdasági, pénzügyi gondok mellett súlyosabbak a szellemi és lelki válság naponta tapasztalható jelei. A rossz értelemben vett versengés és irigység behálózta sokunk szívét. Meglazultak a családi, rokoni, nemzeti együvé tartozás kötelékei. Sokan tesszük fel magunknak vagy a mellettünk élőknek a zsolttáros kérdést. Ilyen körülmények közt mit remélhet az ember?

A megtisztuláshoz és tisztánlátáshoz szükségünk van arra, hogy az önvizsgálat megtörténjen. Isten jelenvalóságát érezve, bátran szembe kell nézni magunkkal és a múlt viselt dolgaival. Csak így várhatjuk, hogy embertársainkkal való kapcsolataink rendeződjenek. Meg kell valljuk, hogy nem mindig jézusi gondolatok vezérelnek. Őszintén el kell mondjuk, hogy gyarló vágyak uralják szívünket, és cselekedeteinket is ezek irányítják. Önös érdekek, konok makacsságok, hatalmi vágy és önzés gördít akadályt nap mint nap elénk; a reményt vesztett emberek, a szótlan közömbösségbe zárt életek még szomorúbbá teszik napjainkat. Azt tapasztaljuk, hogy az életharc, a fennmaradás és megmaradás küzdelmében sokszor egyedül marad az Istenben bízó ember. Az eredménytelenséget, az egy helyben topogást látva fakad fel bennünk is a kérdés: mit remélek, mit remélünk, ó, Isten!?

Az élő hittel megáldott Isten gyermeke, az ember nem adja fel a harcot. A hívő ember szívében a remény nem hal meg. Nem keríthet hatalmába a beletörődés, nem béníthat meg a tehetetlenség. Meg kell találnunk a megoldást! Ezt pedig csak együtt sikerülhet, ha mi mind, együtt, feltétlen hittel és szolgáló szeretettel Jézus-tanítványoknak valljuk magunkat, és ha szívünk szeretetét, értelmünk világosságát, valamint a bennünk lakó jóságot összetesszük, egymás mellé illesztjük azt, ami mindenki számára jó, szép és igaz. Nagy költőnk idézem: „Vegyetek erőt magatokon / És legelőször is / A legegyszerűbb dologhoz lássatok – / Adódjatok össze, / Hogy roppant módon felnövekedvén, / Az Istent is, aki végtelenség, / Valahogyan megközelítsétek.” (József Attila: *A számokról*)

Keresztény Testvéreim!

Újév reggelén a költővel vallom, hogy erőt kell vegyünk magunkon. Nagyobb buzgósággal munkálkodjunk feladataink teljesítésében, szívmelegséggel és bizakodva forduljunk egymás felé. Mindennapi jócselekedeteink igazolják az evangélium kisugárzó erejét világunkban, mert a reménykedő ember Isten jelenlétét bizonyítja a világban. Ha újév reggelén a zsolttáros költő kérdése hangzik el ajkunkról, akkor az apostol tanítása szerint adjuk meg a feleletet: „azért fáradunk és küzdünk, mert az élő Istenben reménykedünk, aki minden embernek megtartója...” (1Tim 4,10). Az élő Isten szeretetével akarunk tovább dolgozni, aki nemcsak megteremtett, hanem képesnek is tartott, hogy a szeretet munkásai lehessünk. Nekünk az a feladatunk, hogy erről az élő Istenről valljunk hittel és cselekedettel, aki minden benne bízni tudó embernek gondviselő Atyja. Életünk igazolja, hogy nem az önzés, nemcsak a magunkkal való törődés irányít,

hanem a szolgáló szeretet. Így leszünk fontosak és értékesek egymásnak.

A szeretetnek és áldásnak Istene vezessen bennünket az új évben! Segítsen meghozni a szükséges

áldozatot nemzeti közösségünkért és egyházunkért. Áldja és szentelje meg a belé vetett hitünket, reményiségünket. Adjon népünknek, egyházunk minden tagjának és minden békeszerető embernek áldott új évet!

LÉLEKKENYÉR

Új esztendő hajnalán

Bevallom, szeretem ezt az év eleji időszakot, amikor végre kicsit nyugodt és csendes minden, és reményekkel, álmokkal teli. Amikor lassan kilopózik a mindennapokból a fenyő és a mézes pogácsa illata, amikor feledésbe merül a multság, az eszemiszom, és egy kicsit mintha felszusszana a világ az új év kezdetén.

Ilyenkor az ünnep utáni csendben igyekszem én is kicsit önmagamra találni. Rendezem a varázslatban, a szentségben, az ünnepben megélt pillanatokot, és a legértékesebbeket gondosan becsomagolva, a lelkem, a szívem legféltebb zugába rejtem el. Aztán haladok visszafelé az időben, és végiggondolom az elmúlt esztendőt. Mennyi megélt pillanat, mennyi szépség, megannyi varázslatos perc, mosoly, tiszta tekintet, meleg kézfogás, erőt adó ölelés – mind-mind részem volt benne. Megannyi átélt és megélt pillanat, mely most is erőt ad, melegít a zimankós januárban. És ahogy az események pörögnek lelki szemeim előtt, felsejlik bennem sok hang és arc, megannyi kedves ember, akik részesei voltak az évnek. Aztán eszembe jutnak búcsúzások, csalódások, a magányosság csendje, könnyek és a kudarcok – és rájövök, ezek is kellettek ahhoz, hogy ma az legyek, aki, hogy értékelni tudjam mindazt, amim van. A leltárkészítés közben pedig végiggondolom, hogy mit szeretnék mindezekből magammal vinni – képekből, hangokból, emberekből, tanulságokból, melyeket megfogalmaztam. És mint költözéskor, mindezeket gondosan becsomagolom, elteszem az idej esztendőre.

Aztán elkezdek álmodni és tervezni egy szebb holnapot. Nem szoktam fogadalmakat tenni, mert nem hiszem, hogy ez az egy nap, az újév hirtelen megváltoztatná az életemet, inkább szerződést kötök önmagammal. Majd csendesen útjelzőket rakok ki, hogy a holnapok szebbek és világosabbak legyenek, hogy lássam az utam, amerre mennem kell, az irányt, amerre haladok. Mert én is, akár csak Te, szeretnék mindig egy kicsit jobb és több lenni, szeretném békeségesebben megélni a számomra adatott időt, szelíden, szeretettel. Mert én is Tőle kaptam egy lélekdarabot, hogy éljek és megéljek minden pillanatot, hogy

LŐRINCZI-
VASS
ZSUZSANNA

szervesek, hogy Hozzá közeledjek, és hogy részt vállaljak mindabból, ami jobba teszi a világot. Mert hiszem, hogy e lélekdarab által az Ő országa ott él, ott van mindannyiunkban, benned és bennem is ott van, csak felszínre kell hozni, csak meg kell élni annak minden pillanatát.

Jézus is erről tanít megannyi példázatában és beszédében, nem egy új, földrajzi országról beszél, nem is egy messziről, egy majdan eljövendőről, hanem az ittről, a mostról, egy jelen levő valóságról, ami rajtad és rajtam áll. És nekünk nemcsak az a feladatunk,

„...Isten országa közöttetek van.” (Lk 17,21b)

hogy mindezt meglássuk és megtapasztaljuk, hanem az is, hogy mindezt megláttassuk a körülöttünk élőkkel. Nem kell róla nagy szavakkal, hangosan beszélni, hanem a mindennapi életben kell szelíden, csendesen megélni.

Január van, az év eleje. Talán még minden olyan csendes és békeséges. Itt van a lehetőség, hogy végiggondold az elmúlt évet. Mi volt, ami jobba, többé tett? Melyek voltak azok a tanulságok, amelyeket kudarcaid után fogalmaztál meg, és amelyek segítenek abban, hogy jobb legyél? Kik voltak azok, akiknek ölelése erőt adó volt, tekintete őszinte, mosolya szívet, lelket melengető? Kik voltak, akiktől búcsúztál, de akiknek egyetlen szava elegendő volt ahhoz, hogy szebbé váljon a világ? Kiktől tanultál, kik mutattak példát neked? Ezeket az emlékeket gondosan gyűjtsd össze, és hozd magaddal erre az évre.

Gondold végig azt is, mi az, ami csalódás volt, ami keserűség volt, amitől halványult a fény, amitől fakóbb lett a lelked. Mi volt az, ami lehúzott, ami gúzsba kötött? Ezeket csendesen hagyj magad mögött.

A leltárkészítés után köss szerződést önmagaddal: idén megpróbálsz úgy élni, hogy ha reggelente tükörbe nézel, vagy ha bárki a szemedbe néz, vagy az életedre, a mindennapjaidra pillantanak, akkor lássák és tapasztalják meg, hogy az Isten országa benned és körülötted van.

Türelemtől testvérségig

SOLYMOSI ALPÁR

• Az idei év „hasadéki találkozója” a felekezeti közti békeség mentén érlelődő, jövőbe mutató lehetőségeket boncolgatta. Bálint Róbert Zoltán lelkésztestvérem talán éppen azért választotta szerény személyemet a felekezeti együttélésekről szóló téma gazdájául, mert egy erős katolikus térségben, a Csíki-medencében lévő unitárius gyülekezetünkben szolgálok. Kilenc év tapasztalata egy-két gondolatot bennem is érlelt. Vannak jó, előremutató, kellemes, bizalmat ébresztő tapasztalataim, mint ahogyan vannak kellemetlen emlékeim, és elgondolkodtató történeteim is.

Amennyiben unitáriusokként belső lélekrajzunkra tekintünk, azzal szembesülünk, hogy saját vallásos alkatunknak nagyon összetett, heterogén gyökérzete van. Az őseink felekezeti hovatartozását illetően megállapíthatjuk, hogy a különböző térségek és tájegységek függvényében szinte minden erdélyi vallásfelekezet fellelhető közöttük. Így hát a vallásfelekezeti békét jó, ha elsősorban önönmagunkban valósítjuk, éljük meg. Jó, ha békében vagyunk önmagunkkal, azaz elfogadjuk és tiszteljük, szeretjük, és kutatjuk nemcsak az önazonosságunkat, de az elődeink identitását is. Ez mindannyiunk belső, személyes feladata.

A külső béke és vallási türelem gyakorlatában csak azok lehetnek jártasak, akik kellő bölcsességgel és önismerettel önmagukban is képesek összeegyeztetni egy rendkívül bonyolult, ugyanakkor végtelenül szép erdélyi világot. Éppen ezért a vallási türelem nem lehet pusztán csak társadalmi norma, egy historikus vívmány a szellemtörténeti folyamatokban, hanem elsősorban egyéni feladat, állandó egyensúlykeresés. Az unitarizmus számomra a belső és külső béke bajnokságát jelenti. Van, amikor önmagunkkal, másokkal meg másokkal viaskodunk, de soha nem önmagunk és soha nem mások ellen. Harmóniát keresni egy disszonáns világban – szép küldetésünk lehet. „Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak nevezetnek” (Mt 5,9) – állítja a tanítómesterünk a hegyi beszédében.

Ezt a felismerést hallom kicsengeni Reményik Sándor versében is: „Nem hódításra indultunk mi el / A végtelenből, – csak találkozásra. / Testvér, a mi testvérségünk / Ezért oly ritka, szép és drága / [...] S ha egymás lelke tájait bejárva, / Rábukkantunk egy nekünk idegen, / Ismeretlen istenség templomára: / Oltárát virággal szórtuk tele, / És szólottunk csendesen: bár nem enyém, / Szenteltesse meg mégis a neve.” Az irodalmárok szerint a Kolozsvárott élő, prófétáló evangélikus költő pályáját két tényező határozta meg: kereszténysége és magyarsága. Úgy érzem, hogy bennünk is ez a két alapérték lüktet: a felekezeti jellegű kereszténység és a magyarságtudat.

„Erdély a vallásszabadság földje” – Hirdetik tornyaink, épülethomlokzataink az unitáriusok által felkarolt és ébren tartott emlékévben. Egyházi közösségünk óriási erőfeszítéseket tesz idén annak érdekében, hogy ez az emlékév ne legyen egy kizárólagosan unitáriusok által birtokolt ünnepi időmező, ünnepi tér, hanem egy kicsit minden történelmi felekezet magáénak érezze azt a jelentős szellemtörténeti mozzanatot, amely valóban ünneplésre érdemes. Érdekesképpen jegyzem meg, hogy 2017-ben, a reformáció emlékévében, a felekezeti eseményen felülkerekedő szándék, jó akaratú igyekezet meglátásom szerint elmaradt, de legalábbis alulmaradt, langyosabb volt. Voltak városok, ahol az unitáriusokat „kifelejtették” az ünnepségekből. Bár itt-ott feltűntek meghívottaként a különböző felekezetek képviselői is, a főszerep mégis a reformátusoké volt, bár igazából az evangélikusokat illette volna meg ezen esztendő „szellemi gazdaszerpe”, Erdélyben a református egyház üzenetei erősebbnek bizonyultak.

Ezzel ellentétben azt tapasztalom, hogy 2018-ban mi, unitáriusok egészen az alázatosságig elmegyünk az előzékenység és figyelmeesség tekintetében. Ez az evangéliumi második mérőöld alázata! Így hát nem is baj, sőt jó érzés tudatosítani, hogy a tiszta jézusi kereszténység megélése, hirdetése alázatot követelő vízió ma is.

Helyzetünk nem egyszerű, éppen ebből kifolyólag érdemes elmerülnünk egy picit a sajátosan erdélyi vallásszabadság és felekezeti együttélés rejtélyeiben.

Melyikkel kezdjem? Kezdem a fanyar ízű eseményekkel. 1. Az ökumenikus imahét felszín alatti szálkái: Azt tapasztaltam, hogy egyik felekezet sem hagyja szívesen a másik félre a saját liturgikus terét. A liturgikus „terem” az a dominált tér, ahol a házigazda felekezet az úr. (A *lovassíjász* című filmben a kínai nyelv-professzor Kassai Lajos lovasíjásznak magyarázza, hogy vannak a kínaival, kínai nyelvvel rokon értelmű szavaink. Ilyen például a terem, azaz az én sátorfalom, saját magam által emelt házfalam által pontosan körülhatárolt tér!) Az eseményeink békés együttélése az ökumenikus istentiszteleteinken, miséinken nem az önátadás, hanem kimondottan a vendég-lelkész prédikációja köré fonódik, így vendégség helyett helytállássá fajulhatnak az események. Megjegyzem, hogy a katolikus miseliturgia keretei közt csak a hirdetések rendjén, a szertartás végén prédikálhatunk, a református és evangélikus szertartás esetében is a liturgikus mozzanatok kizárólagosan felekezeti, az adott templomnak megfelelő ceremóniát jelenítik meg. Kérdéses, hogy mennyire lehetnek hitelesek, a jézusi tanításhoz közelítők az együttéléseink.

2. Ökumenikus esketések kérdésköre: A reverzális egyházi követelésének következtében szinte mindenik családból „elkeresztelik” a majd megszülető gyermekeket. Emellett a közösen végzett szertartások békealapja is törékeny, személyfüggő. Megtörtént eset: esketés előtt egy negyedórával próbálok egyeztetni a helyi plébánossal, amire ő: „Maga miért jött ide? Vegye tudomásul, hogy nem ülhet ki a sanctorumba, az kizárólagosan a felszentelt katolikus klérus, papság helye... Üljön be, legyen szíves, az első padba!” Palásttal, Bibliával beültem a hívek közé, majd az esketési mise kezdetén kijelentette: „Vegyék tudomásul, hogy nálunk a mise egy órát tart. Ezt azért mondom el, mert a szentmisén unitáriusok is vannak. Arra kérem önöket, hogy figyeljenek ide, mert ha beszélgetnek, meg fogom szólítani önöket, olyan is volt, hogy a templomból kivezettem a figyelmetlenkedőt.”

Társadalmi szinten, klérustól független környezetben azonban nagyon kedvesek és barátságosak az emberek. Érdeklődéssel és szeretettel követik eseményeinket, és szívesen vesznek részt a nyitott eseményeinken, ünnepségeinken. Kuriózumszámba megy az iskolában, ha a kislányaim az apjuk foglalkozását illetően az mondják, hogy „pap”. Katolikus környezetben ez a kijelentés magyarázatra szorul.

Van egy történetem is az alsíki térségből. A cinte-remben összesereglett érdeklődők, helybéli nénikék várják a nászt a katolikus templom előtt. A vőlegény udvarhelyszéki unitárius fiatalember. Az egymásba kapaszkodó asszonykoszorú körében imígyen sutyorognak: „Hallottátok? A vőlegény unitárius! Mire egy másik asszony: „Az milyen vallás, te?” „Nem tudom, lelkem... Nem tudom, de az olyan, hogy még rosszabb, mint a református!” Ez a Csíki-medence népítélete!

Természetesen számtalan kellemes és szép, előzőkenységről és barátságosságról tanúskodó felekezetközi tapasztalatom is van: közös esketések a borospataki skanzenben (Gyimesközéplak), a csíksomlyói ferencesek kegytemplomában, ahol a szerzetesek családommal együtt megvendégeltek. Ökumenikus ifjúsági misék a Segítő Mária Római Katolikus Gimnáziumban, ökumenikus női világimanap, nemzeti ünnepnapok közös szertartásai, egyházi és világi események, amelyeken együtt vagyunk jelen. Legutóbb a csíkcicsói katolikus nőszövetség meghívásának téve eleget, részt vettünk a piricskei új kápolna szentelésén. Tamás József katolikus püspök adventi fogadásai is a szeretet jegyében zajlanak.

A protestáns vasárnap évről évre megrendezésre kerül a reformáció ünnepéhez közel eső vasárnapon. Ezen az eseményen a református, az evangélikus és az unitárius felekezetek képviseltetik magukat, és a különböző felekezetek lelkészei egyenlő arányban váltják egymást a szószéken évről évre. Megemléntém a Németh Géza-emlékdíj-átadó ünnepségét is, amely különböző területeken dolgozó magyar peda-

gógusokat és tanítványaikat részesíti elismerésben. Bár az egyesület névadója református lelkész volt, az elnökasszonya és a tagok jelentős része is unitárius.

Csíkszeredában az idei évben a régizene-fesztivál az 1568. évi tordai törvényhozásról is megemlékezett! A baróti Kájoni Consort együttes kimondottan reformáció korabeli egyházzenevel, zsolnárfeldolgozásokkal készült. A Bogáti Fazakas Miklós, a Honterus zsolnártárfordításai és a genfi zsolnárok hangszeres előadása gyönyörűsége és megtisztelő volt az unitárius templomunkban! Azért nem semmi, hogy a Csíki-medencében a fesztivál szervezői a Mátyás király emlékévé keretében a reneszánsz zenei világ megidézésekor a vallásszabadság kontextusáról is megemlékeznek. Kérem, nagy dolgok ezek a jelzésértékű történések!

Fontosnak tartom megjegyezni azt is, hogy a Csíki-medence buzgó és nagyon vallásos katolikus közege serkentő hatással van a medencében élő többi felekezetre nézve is. Mindez meglátszik az istentiszteletek látogatottságán, a szertartások komolyan vételén. Mindezek arra sarkallnak, hogy a vallásszabadság megélésének és a felekezeti együttélésnek a gyakorlati lehetőségeit tovább boncolgassuk, keressük és megéljük. Arra bátorítanak, hogy tegyünk tanúságot arról a viszonyulásról, arról a lelki habitusról, amely a különböző vallásos önanonosságtudatban élők együttélését könnyeddé teheti.

„Ha valaki arra kényszerít, hogy menj el veled egy mérföldre, menj el vele kettőre.”

A törvény mindenképpen kényszer. Még akkor is, ha az a vallásszabadságról szól. Azokat, akiknek vallásos habitusa, egyházi hierarchiája kizárólagos, türelemre, visszafogottságra inti a vagdalkozást illetően. De kényszer a törvény a vallásszabadság tekintetében azokra nézve is, akik a szabad vallásgyakorlatot áhították. Bennünk, unitáriusokban, valahol mélyen egy állandó kényszer él, ez hajt, gondolkodtat és serkent bennünket, hogy a vallásszabadságunkkal kezdjünk már valamit! A szabadság ugyanis felelősségvállalást, egy jobb lelkület munkálását is jelenti egyben. Ezért mondom, hogy a vallásszabadság törvénye mindkét irányba kényszerítő erő.

Tudta ezt Jézus is, aki ismerte a római megszállók gyakorlatát, akár a római jogot is. A római katonának ugyanis joguk volt kényszeríteni a leigázott nép fiait arra, hogy katonai ruházatukat, páncélzatukat, utazócsomagjaikat egy mérföld erejéig vitessék, hordoztassák. Jézus e kényszermérő mellé még oda-rendel egyet, a szabad akarat mérőföldjét. Állítja, hogy ez az alázat üdvösséget hoz az emberi léleknek. A második, mellérendelt mérföld lelki békét és felszabadulást tartogat Isten országa igazán elszánt emberének! Csodálatos meglátás, felismerés ez, kedves barátaim!

Jókai Anna *Jákob lajtorjája* című esszéjében így ír: „Az a szabad, aki a jó felé választ! A szabadság tudatosan vállalt szolgálat...”

A vallásszabadság törvénye egyeseket 1568 óta türelemre int, megreguláz, bennünket pedig, akiknek szellemi elődei harcoltak, hitvitáztak e törvény kihirdetéséért, késztet a helyesen megélt vallásszabadságra, szabad vallásgyakorlatra. Mit takar a szabad vallásgyakorlat kérdésköre? Egyáltalán milyen egy vallási tekintetben szabad ember vagy közösség?

Tudunk-e autentikusak lenni, igazodni a Dávid Ferenc-i szellemiséghez a mai világunkban is? Fel tudunk-e mutatni, meg tudunk-e élni valami olyan eredeti, sajátosan unitárius lelkiséget, amely valóban egyéni, és egyedí vallásfelekezeti alternatíva itt, Erdélyben? Nem állunk rosszul, sok szép történetünk, sajátos eseményünk van, mint amilyen éppen ez a mai is, azonban van még finomítani-, csiszolnivalónk, elsősorban lelki életünk tekintetében.

És végezetül Pilinszky János gondolatát idézem: „Az embernek meleg csend kell, és hideg tumultust adnak neki – írta Simone Weil. Nos, pontosan ez a »meleg csend« Isten dicsőségének, minden egyes látogatásának elvéthetetlen ismertetőjegye. Pontosan ellentéte annak a »hideg tumultusnak«, amit az ember oly gyakran kap, s amit maga is oly esztelen módon hajszol.”

Keressük a „meleg csendet” unitárius és más felekezeti embertársaink körében, mert nem hódításra indultunk mi el, csak találkozásra. Testvér, a mi testvérségünk ezért oly ritka, szép és drága. Köszönöm, hogy meghallgattak!

(Elhangzott a Tordai-hasadéki Unitárius Találkozón, szeptember 1-jén.)

A türelemről

Miért kellene írni a türelemről, amikor ezt inkább gyakorolni kell? – tehetjük fel a kérdést.

Maga az írás is már türelmet igényel, de mielőtt túlságosan eltelnénk magunktól, hogy lám, nekünk megadatott az írás türelme, tegyünk fel ismét egy újabb kérdést: mikor, miért és milyen szövegeket olvassunk szívesen a türelemről? Valóban olyan fontos, valóban olyan hasznos a türelem, hogy erről megéri írni, olvasni és beszélni? Ennek a szövegnek akkor van értelme, ha meg is szólítja az Olvasót. Nos, éppen itt van a türelemről szóló írásoknak az egyik legnagyobb nehézsége: bár lehet, de nem érdemes általánosítani, amikor ilyen meghatározó témát feszegetünk, mint a türelem.

A türelemről ugyanis lehet eszmetörténeti, teológiai, erkölcsi, politikai, fogalmi és sok más szempont alapján elmélkedni, de mindez mit érne, ha nem találkozik az egyén vagy a közösség belső világával? Még ez sem lenne különösebb gond, mert akár egyéni, akár közösségi szinten számtalan olyan témát ragadhatnánk ki, ahol megszólítva érezzük magunkat akár személyes vagy közösségi vonatkozásokban is. A nemrég lejárt népszavazás apropóján a család és a házasság kérdésében a türelem témáját kimerítően taglalhatnánk az alapján, hogy miképp viszonyult a az ember múltban vagy a jelenben az együttélési formákhoz, amelyeket az isteni rend által meghatározottaknak tartott. De megközelíthetnénk a türelem témáját kisebbségi helyzetünkből is: miképpen vagyunk képesek gyakorolni, vagy egyáltalán nem gyakorolni bizonyos élethelyzetekben, amikor nyelvünk, hitünk veszélybe kerül, vagy ezek megőrzése áldozatot követel. A családon belüli feszültségek, egzisztenciális nehézségeink szempontjából is megközelíthetnénk. A fentebbi szempontok az általánostól az egyén

fele mélyültek el, melyek arra kívántak rávilágítani, hogy a türelem nem elvont fogalom, mert az ember sem elvont fogalom. Tehát a türelem az emberhez tartozó valóság, magatartásforma.

Rainer Forst bécsi egyetemi tanár szerint türelmet érdemes szerkezeti megközelítésben tárgyalni. Amennyiben a türelmet szerkezeti valóságában szeretnénk megragadni, akkor az emberi tényező mellett ott van a türelem másik „szerkezeti eleme”: egy nehézség, egy kellemetlenség, ami belőlünk elutasítást vált ki. Az elutasítás gyakorlásához meg is van a lehetőségünk, megvan az ellenálláshoz szükséges erőnk. Erről pedig önként, szabadon, erőnk tudatában le tudunk mondani: amennyiben a türelmet kívánjuk gyakorolni. Tesszük ezt azért is, mert egy világrendbe vetett hitünkből merítünk, ami felülírja ellenállásunkat. Ebből ihletődve, le tudunk mondani saját érdekeinkről, érdemeink elismertetéséről, vagy elengedjük sérelmeinket, és ha szükséges, akkor vállaljuk az ezzel járó veszteséget, az áldozatot is.

Azért vállaljuk az áldozatot, mert vannak forrásaink, amelyekből erőt meríthetünk. Amennyiben ezt a forrásaink, lehetőségeink nélkül tesszük meg, az már nem türelem, hanem önfeladás.

A türelem egyik feltétele tehát a saját önazonosságunk, egzisztenciánk megvédése is, ami nincs, és természetesen nem is lehet ellentétben semmiféle felsőbb rendezői elv tiszteletével. Az áldozatok és veszteségek vállalása révén tehát a magasabb isteni rendezői elv alapján meg is erősödünk. Ezt nevezhetjük akár isteni gondviselésnek is, hiszen hitünk szerint Isten a türelem egyik forrása. A türelem a Lélek egyik gyümölcse (Gal 5,22). E gyümölcs érleléséhez mi is hozzájárulhatunk életvitelünket hitelesítő hitünkkel.

Adja Isten, hogy így legyen!

SÁNDOR SZILÁRD

Jubileumi zsinat Kolozsváron

A Magyar Unitárius Egyház jubileumi évének zárórendezvénye, az ünnepi zsinati ülés december 8-án zajlott.

A kolozsvári belvárosi unitárius templomban zajló ünnepi zsinati ülés Kovács István közügyigazgató áhítatával kezdődött, amelyet a zsinat hivatalos megalakulása követett. Elsőként Bálint Benczédi Ferenc püspök, majd Farkas Emőd főgondnok üdvözölte az egybegyűlteket.

A zsinati ülés ünnepi megemlékezéssel folytatódott, melynek keretében Székely Kinga Réka előadó-tanácsos tartott előadást *Unitárius eszmetörténeti áttekintés* címmel. Kovács István közügyigazgató összegezte az elmúlt év kiemelkedő eseményeit.

A zsinat ünnepi nyilatkozatot fogadott el az Erdélyi Országgyűlés 1568. évi vallásügyi törvényalkotásának és a Magyar Unitárius Egyház fennállásának 450. évfordulója alkalmából.

Ezt követően Buzogány-Csoma István lelkész adott elő alkalmi dalaiból.

A zsinati ülés üdvözlőbeszédekkel folytatódott. Farkas Emőd főgondnokot követően a következő meghívottak mondtak köszöntőbeszédet: a testvérfelekezetek közül Forró László lelkészi főjegyző, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspök-helyettese, Gaal György irodalomtörténész és helytörténész, Sógor Csaba európai parlamenti képviselő, Szilágyi Zsolt, az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke és Mezei János, a Magyar Polgári Párt elnöke. Németh Zsolt, a Magyar Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke levélben üdvözölte a zsinatot.

A köszöntőbeszéd után az egyházi főhatóság részéről díszokleveleket és jubileumi emlékérmeket adtak át a vallásszabadság éve megszervezésében kiemelkedő szerepet betöltött partnereknek. A jubileumi emlékérmét Elekes Botond Áron, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete főgondnokának kezdeményezésére a Magyar Nemzeti Bank 2018. november 12-én bocsátotta ki 450 éves az unitárius egyház megnevezéssel.

Ezt követően a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium kórusa a Lelkes zenekar közreműködésével zsoltárokat és karácsonyi dalokat adott elő.

A szünetet követően ünnepi istentiszteletre és úrvacsoraosztásra került sor. Az istentiszteleten Bálint Benczédi Ferenc püspök imája után Gyerő Dávid főjegyző végezte a szószéki szolgálatot. Az úrvacsorai beszédet Kászoni-Kövendi József püspöki helynök mondta. A zsinati ülést Boros János főgondnok zárta be.

Kolozsvár, 2018. december 8.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ SAJTÓOSZTÁLYA

A Magyar Unitárius Egyház Zsinatának ünnepi nyilatkozata az 1568. évi tordai országgyűlés és az egyház fennállásának négyszázötvenedik évfordulóján

„Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által.” (Róm 10,17)

„Új parancsokat adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szeretlek titeket, ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.”

(Jn 13,34–35)

A Magyar Unitárius Egyház Zsinata Isten iránti hálával ünnepli az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi törvényalkotásának jubileumi évfordulóját, vala-

mint az egyház fennállásának négy és fél évszázadát. Az Erdélyi Országgyűlés 1568. január 6–13. között törvénybe foglalta a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot, szabad igehirdetést és lelkészválasztást biztosítva a gyülekezeteknek. A törvény eszmei alapja a reformáció szellemisége. Az országgyűlés a politikai megfontolások elé helyezett teológiai indoklásával e határozatot egyedülállóvá tette a korabeli Európában: „Ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, mert a hit Istennek ajándéka.” (Részlet az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi törvényéből.)

Az 1568. évi vallásügyi törvény a felekezetek együttélésének feltételeit biztosította, s ezáltal Erdély a vallásszabadság földjévé vált, menedéket nyújtva a korabeli Európa más országaiból hitük miatt elűdözötteknek is. A törvény eszmei alapvetéséhez Dávid Ferenc és munkatársai számottevően hozzájárultak, az elfogadása és gyakorlatba ültetése főként János Zsigmond fejedelem bölcs belátásának és toleráns viszonyulásának köszönhető.

Az Úr 2018. esztendejét egyházunk a vallásszabadság évének nyilvánította. A jubileumi év során ünnepekkel, kiadványokkal, kiállításokkal és más eseményekkel emlékeztünk a történelmi jelentőségű törvényalkotásra és a négyszázötven éves egyházi múltunkra. Örömmel tölt el bennünket, hogy az egyetemes egyházi ünnepek mellett gyülekezeteink, az egyházkörök, tanintézeteink és egyháztársadalmi szervezeteink is méltóságteljes emlékünnepeket szerveztek és értékes kezdeményezéseket valósítottak meg. Örvendünk, hogy a jubileumi évben Torda főterén felavathattuk a vallásszabadság emlékművét, Kolozsváron pedig a közösség szolgálatába állíthattuk a felújított egykori püspöki rezidenciát, amelyben Vallásszabadság Háza névvel új egyházi intézmény kezdte el működését.

A tordai országgyűlés örökségét az erdélyi magyar és szász protestáns testvéregyházaink is közös értéknek tekintik. Magyarország Országgyűlésének ezúton

is köszönjük a 2018. február 20-án egyhangúlag elfogadott emléktörvényt (2018. évi I. törvény – az 1568. évi tordai vallásügyi törvény jelentőségéről és a vallásszabadság napjáról), amellyel a tordai vallásügyi

törvény korszakalkotó jelentőségét méltatta és január 13-át a vallásszabadság napjává nyilvánította. Reméljük, eljön az idő, amikor Románia Parlamentje, valamint az Európai Parlament hasonló módon értékeli ezt a szellemi örökséget.

A jubileumi év végén a mindenható Istenbe vetett hittel és reménnyel tekintünk a jövőre, bizva abban, hogy gondviselő Atyánk bölcsességgel ajándékoz meg hivatásunk betöltéséhez. Keresztény hitünk és magyar unitárius hagyományaink alapján állva Isten szeretetét és igazságát kívánjuk megélni, így követve Jézus tanítását és példáját.

A megtartó isteni gondviselésért érzett hála, az egyházi múltunk öröksége iránti alázat és elődeink közösségszolgálatának megbecsülése egyaránt arra köteleznek, hogy hűek maradjunk a vallás- és lelkiismereti szabadság eszméjéhez, egyházunkhoz és nemzetünkhöz.

Isten áldása kísérje egyházunk mindenkori hivatásbetöltését és az ezért munkálkodók életét!

Kolozsvár, 2018. december 8.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ ZSINATA

Unitáriusok a magyar művelődéstörténetben

Az unitáriusokat erdélyi viszonylatban mindig úgy tartották számon, mint a tanügyet leginkább pártoló felekezetet. Szinte minden faluban iskolát is működtek. Ezekből sok értelmes, továbbtanuló fiatal indult az országba vagy éppen a világba. Elmondhatjuk, hogy az unitáriusok létszámukhoz képest felülreprezentáltak voltak művelődéstörténetünkben. A továbbiakban azokról szeretnénk vázlatos körképet nyújtani, akik túlléptek közvetlen környezetük, egyházuk keretein, s ma legalább összmagyar viszonylatban számontartottak.

A kezdeteknél ott találjuk magát Dávid Ferencet, az egyház alapítóját, aki kimagasló gondolkodó, hitvitázó, az európai reformáció egyik vezéralakja. Közvetlen munkatársai közül említhetjük Heltai Gáspárt, aki szépíróként, magyar krónika szerzőjeként is jelentős, s a nyomdászat terén pedig úttörő. A korszak jeles egyénisége még a bizánci származású Paleologus Jakab hitvitázó, kolozsvári iskolaigazgató, akit az inkvizíció némított el. Enyedi György is kolozsvári iskolaigazgatóként kezdte, majd egyháza harmadik püspökévé lett. Híres prédikátor volt, de főleg széphistóriaíróként tartják számon.

Az Erdélyi Fejedelemség első uralkodója, aki lehetővé tette az unitárius vallás kibontakozását, János Zsigmond volt, élete végén maga is e hitre tért. Majd-

nem utóda lett Bekes Gáspár, a magyar–lengyel politikai és hadvezér. Székely Mózeset tekintjük a második unitárius fejedelemnek, mindössze négy hónapig állt az ország élén.

A 17–18. század zavaros éveiben inkább csak vegetál az egyház, s így hívei előtt nem nyílnak meg a felemelkedés kapui. E korszakból Felvinczi György színmű- és széphistória-író érdemel figyelmet, aki 1696-ban császári engedéllyel létrehozta az első magyar színtársulatot.

A 19. század és a 20. század első fele az unitáriusok aranykorának tekinthető. Szinte minden téren jelentőset alkottak. Már nemcsak Erdélyben, hanem a kiegyezést követően Magyarországon is. Az egyház tanításaiban sokan vonzerőt éreztek, s meggyőződésből lettek hívei.

Az 1840-es évek erdélyi főszereplőjének tekinthető Bölöni Farkas Sándor, az észak-amerikai utazó, aki nemcsak nagyhatású könyvet írt az amerikai demokráciáról, de a társadalmi megújulás harcosa is volt. Szentiváni Mihály költőt a „székely Petőfinek” is szokták nevezni. Aranyosrákosi Székely Sándor püspök viszont az eposzírók között szerepel. Éjszaki Károly az újromantikus dráma legnépszerűbb mestere Pesten és Kolozsvárt.

A székely szülőföld értékei felé fordul korszakunk kezdetén néhány értelmiségi, épp a székelység kincseinek felmutatásával lépnek be az akadémia halhatatlanjai közé. Kriza János püspök a székely népköltészet első gyűjtője és közlője, Orbán Balázs a *Székelyföld leírásával* szerez hírnevet, Kozma Ferenc pedig a székelység statisztikáját készíti el.

Az angol–magyar kapcsolatok kiépítésében az itt letelepedő Paget János orvos-író és Kovács János tanár, kollégiumigazgató játszik úttörő szerepet.

A 19. század közepe táján jelentkeznek az első jelentős történészek. Kóváry Lászlót mint Erdély történetíróját és első statisztikusát, Jakab Eleket pedig mint Kolozsvár múltjának krónikását szoktuk emlegetni. Egy utánuk következő nemzedék iskolateremtő történésze lett Kelemen Lajos, akit a tudós levéltáros mintaképének tartanak. Rangos tanítványai sorából ketten voltak unitáriusok: Imreh István gazdaságtörténész, Bodor András pedig az ókori kultúra kutatója lett.

Erdély művelődéstörténetében új korszakot nyitott meg a kolozsvári egyetem felállítása 1872-ben. Első rektora és prorektora is unitárius volt. Mindketten az Unitárius Kollégium tanítványai, tanárai, igazgatói megelőzőleg. Brassai Sámuel ugyan matematikát tanított, de tíz tudományágban alkotott jelentőset. Az ő diákja volt Berde Áron rektor, akit természettudós-ként választottak akadémikussá, de közgazdaságot tanított. Az egyetemen még rangot szerzett Jakabházy Zsigmond, a gyógyszerészet professzora, Gyergyay Árpád, a fül-orr-gégészeti klinika alapítója, Gelei Jó-

zsef, az állattan, Gyulai Zoltán a kísérleti fizika, László Gyula, a régészet iskolateremtő tanára.

A filozófia–pedagógia–lélektan tárgykörében Gál Kelemen kollégiumigazgató írt figyelemre méltó tanulmányokat, tanítványa, Varga Béla püspök már országos hírű bölcseztanár lett, az akadémia is tagjául választotta.

Az utazni vágyás, a távoli tájak vonzották Xántus János néprajztudóst: Amerika egyik feltérképezője, Kelet-Ázsia kutatója, a pesti állatkert megszervezője, múzeumi igazgató volt. Szentkatolnai Bálint Gábor a néprajztudomány mellett főleg a nyelvészetet művelte, az ural-altáji nyelvek között kereste a magyar nyelv kapcsolatait, egy ideig Kolozsvárt volt egyetemi tanár. Pálffy Móríc geológusként járta főleg Erdély tájait, eredményeit az akadémia is elismerte.

A távoli tájak kötik össze a huszadik század három jeles unitáriusát. S az írói véna. Orbók Loránd színműíró, s a magyar bábszínház megteremtője, aki az első világháborús internáltság után Spanyolországban élt és Lorenzo d’Azertis (azért is!) néven spanyolul publikált, Barcelonában nyugszik. Balázs Ferenc teológusként került Amerikába, majd Ázsián át tért haza, bejárva a kerek világot, s itthon próbálta gyümölcsöt tenni a tanulságokat. Szent-Iványi Sándor az ő kortársa volt. Amerikában tanult, Kolozsvárt lelkész-ként ragadta magával híveit, majd Budapesten politizált, hogy aztán 1946-tól Amerikában legyen vezető lelkész és a magyarság szószólója.

A legnagyobb hírű unitárius azonban zenei műveiben él tovább: Bartók Béla. Neve fogalom. Ő is Amerikában tért nyugovóra. Erdélyi neves zeneszerzőink még Márkos Albert és Zoltán Aladár. Két nagyhírű operaénekest is említhetünk, Sándor Erzsit és Ütő Endrét. Mindketten Budapesten futottak be fényes pályát. A képzőművészeket Nagy Albert festőművész és Márkos András szobrászművész képviseli.

A 20. század elejének két országos hírű politikusa zárja a sort. Székely Ferenc jogász, statisztikus 1910-től vallás- és közoktatásügyi miniszter, majd igazságügy-miniszter volt három évig. Odescalchi Arthur herceg pedig magas rangú katonatiszt, politikus, országgyűlési képviselő, emellett a bukovinai székelyek hazatelepítésének szorgalmazója.

Az egyház gondolatrendszerének, életének leg-hűbb tükre már több mint másfél százada a *Keresztény Magvető* című folyóirat, Erdély legrégebbi periodikus kiadványa. Egyetemességét jelzi, hogy más felekezetűek is gyakran közölnek benne.

E nevek is bizonyítják, hogy 450 év alatt az unitárius szellemiség beépült az egyetemes magyar művelődésbe. Része lett a világgkultúrának.

(Elhangzott a Magyar Unitárius Egyház ünnepi zsinatán, 2018. december 8-án.)

GAAL GYÖRGY

Solymosi Zsolt laudációja

AÁRY-TAMÁS LAJOS

Magyarország kolozsvári főkonzulátusán december 7-én Pro Cultura Hungarica emléklakettel méltatták Solymosi Zsoltnak, a János Zsigmond Unitárius Kollégium aligazgató-vallástanárának tevékenységét. A laudációt Aáry-Tamás Lajos, az oktatási jogok biztosja mondta, majd átadta az Emberi Erőforrások Minisztériuma elismerését.

• Solymosi Zsolt 1978. február 28-án született Kolozsváron. Líceumi tanulmányait a kolozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceum matematika–fizika szakán fejezte be 1996-ban, majd a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán 2001-ben szerzett lelkészképesítő oklevelet.

A fiatalokkal való munka már a teológiai években meghatározta az életét, az unitárius egyház keretében működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet alelnökéként az országos szórványtáborok programvezetője, valamint az 1997-ben elindított nagy sikerű országos színjátszó-találkozók kezdeményezője volt.

2001-től a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumba helyezték iskolalelkésznek. A kollégiumban 2001-ben megépült tetőtéri bentlakás lelki nevelőjeként teljes odaadással vágott neki a közel 100 líceumi fiatal közösségi élete megszervezésének, az iskola színjátszókerét vezette, és 23 évesen kinevezték osztálynevelőnek, amelyet mai napig az egyik legfontosabb nevelői feladatának tart. Igyekezett olyan közösségépítő tevékenységeket beindítani, amelyek meghatározóak lehetnek a diákok fejlődését és értékrendjét illetően. Ezek közül az első osztályával 2002-ben elindított kerékpáros expedíciók bizonyultak a leginkább megtalált hatékony formának. Ezek olyan életre szóló kalanddá váltak, amelyben az egyéni felelősség és a közönség ereje hitelesen kibontakozhatott. Azóta a kaland kinőtte magát, 12 megvalósított expedíció során több mint 500 diákkal megközelítőleg 10 000 kilométert sikerült lebringázni Erdély, valamint egész

Románia, majd Európa magyar vonatkozású részein, a Vereckehágótól a törökországi Rodostóig, valamint a lengyelországi Krakkótól a horvátországi Fiume kikötővárosáig.

Solymosi Zsolt alapítója a 2001-ben indított Atlantisz harangoz országos versmondó vetélkedőnek, mely az évek során az ország egyik legrangosabb versmondó fórumává nőtte ki magát, a minisztérium versenynaptárában is szerepel.

2005-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen a tehetségazonosítás és tehetséggondozás szakterületén képezte magát, majd ugyanebben az évben az egyesült államokbeli Berkeley-ben a Starr King School for the Ministry ösztöndíjasaként keresztény elektronikus médiát tanulhatott, melynek következtében hazaérkezve megalapította az erdélyi unitárius webrádiót, valamint az egyházi műsorok szerkesztője volt tíz éven keresztül.

Közeleli munkáit illetően a Rákóczi Kultúrkör első kolozsvári elnöke volt 2004-től, a Házsongárd Alapítvány titkára, valamint olyan bizottságokban munkálkodik, melyek tehetségtámogatással kap-

csolatos ösztöndíjakról döntenek. 2004-től szórványgondozó lelkészként Kide, Beszterce, valamint Dés és Szamosújvár unitárius gyülekezeteit szolgálja. 2011-ben kinevezték a János Zsigmond Unitárius Kollégium igazgatóhelyettesének.

2002 óta Solymosi Zsolt, e lelkes kolozsvári tanár, minden évben különleges kerékpáros túrát szervez a diákjainak. Módomban állt figyelemmel kísérni és segíteni az elmúlt évek túráit, ezek során a magyar kultúra gyökereit keresték fel a fiatalok többek között Rodostóban, Krakkóban és Fiumében. Évente ötven diák több száz kilométert tekerve tanult történelmet, földrajzot, környezetvédelmet, néprajzot, etikát, és emellett főzniük, mosogatniuk, takarítaniuk kellett. Tették mindezt közösséggé válva, románok, törökök, lengyelek, horvátok tiszteletét kiváltva a magyarok iránt, gazdagítva nemzetünk és e nemzetek kulturális kapcsolatait.

[...] A János Zsigmond Unitárius Kollégium aligazgatója nyáron is tanítja diákjait, méghozzá olyan sikerrel, hogy a 14 nap alatt senki sem akar meglógni a feladatok elől. Az expedíciók olyan személyiségformáló hatással vannak a tizenévesekre, amely alapján elmondható, hogy rendkívüli, hiánypótló és immár magyar hagyománnyá váló vállalkozás Solymosi Zsolté, amelyre nagy szükség van a Kárpát-medencei magyarság értékteremtő generációinak kinevelésében. Ez a meggyőződés vezért, amikor felterjesztettem őt Pro Cultura Hungarica díjra. Bravó, Tanár úr! Arról biztosíthatlak, kedves Zsolt, hogy rám mindig számíthatok! Isten áldjon!

Varró Margit igazgató asszony laudációja

LAKATOS SÁNDOR

Hargita Megye Tanácsa december 4-én a megyei felekezeti vezetők számára megtartott év végi kiértékelőjének keretében Márton Áron-emlékéremmel tüntette ki Varró Margit tanárnőt, a székelykeresztúri Berde Mózes Gimnázium igazgatóját. A laudációt Lakatos Sándor lelkész-vallásstanár mondta, a díjat Borboly Csaba elnök nyújtotta át.

• A Magyar Unitárius Egyház által alapított erdélyi iskolák mindenkorai jelmondata ez: *Musis et virtutibus*. A székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium 225 éves történetében számos jelentős személyiség vállalta fel az e jelmondatban megfogalmazott nem könnyű küldetést, hogy nemzetünk és egyházunk ügyét ezen értékek jegyében szolgálja.

Az 1993-ban újraindult Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban áldott emlékü néhai Fekete János igazgató legelső munkatársai között már ott találjuk Varró Margit matematika szakos tanárt, aki szakmai életének utóbbi 25 évét az unitárius gimnázium szolgálatának szentelte. Ez az elköteleződés teszi ma indokolttá, hogy Varró Margit igazgató asszony a Hargita Megye Tanácsa által felajánlott Márton Áron-emlékérem kitüntetésben részesüljön.

Varró Margit 1960. január 25-én született Székelykeresztúron. Egyházához való ragaszkodása a nyárádgálfalvi, illetve vadadi származású szülők és nagyszülők családi kötelékéből származik. Iskolás

éveit Balánbányán, illetve Székelykeresztúron töltötte. Tanári képe-
sítést a Brassói Transilvania Egyetem matematika karán szerzett

akközösséggel, 18 oktatási csoporttal, 35 szakképzett oktatóval és egy 15 főből álló kisegítő személyzeti csoporttal, szaktermek-

„És ömlött a zápor, és jöttek az árvizek, tomboltak a szelek, és nekirontottak annak a háznak, de nem omlott össze, mert kősziklára volt alapozva.” (Mt 7,25)

1983-ban. Pályakezdő tanárként 1986–1990 között Segesváron, a 2-es Számú Általános Iskolában oktatott matematikát, 1990–2003 között pedig a Székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnázium tanárként működött. Ez idő alatt az unitárius gimnáziumban is matematikát oktatott. 2003-ban kapott felkérést a székelykeresztúri Unitárius Teológiai Líceum igazgatói tisztjének betöltésére.

A kezdetben csupán négy darab teológiai profilú líceumi osztállyal működő intézmény mára látványos fejlődésen ment át. Az igazgató asszony áldozatos vezetői munkájának köszönhetően az iskola ma két épületben, 440 fős di-

kel, megújult sportbázissal, kantinnal és bentlakással működik. Közismert az a tény is, hogy intézményünk néhány hónapon belül egy harmadik, teljesen új óvodai épülettel fog gazdagodni, ami az igazgató asszony bátor vállalásának köszönhetően Magyarország Kormányának hathatós támogatásával fog felépülni.

A Varró Margit igazgató asszony által vezetett iskola ma már nem csak a dicső múltat emlegeti, hanem működőképes és nagy jövőt álmódó intézményi struktúrárt tud felmutatni. Szolgálati idejének megvalósításai közül talán a legfontosabb a 2018–2019-es tanévben elindított óvodai ciklus és az épülő óvodai ingatlan. Az iskola 225 éves történetében először idén vezethettük be az első óvodás korú kisgyermeket az ősi alma materbe. Ha ma csupán erre a megvalósításra tekintenénk, Varró Margit igazgató asszony neve akkor is dicséretre méltó: tettekben tanúsított bátorsága, érett bölcsessége és igazságossága, valamint unitáriusokra jellemző mértékletessége okán.

Köszönjük munkáját és megvalósításait, de leginkább hűségét és elköteleződését. Isten áldja meg életét!

Különleges kenyér az úrasztalán

Nemrégiben járt a Gasztróangyal (a Duna TV gasztronómiai műsora) a Székelykő alatt, s a november 3-i adásból sokan szereztek arról tudomást, hogy milyen különleges a torockói úrvacsorai kenyér. Tulit Levente vendégház-tulajdonossal, a hagyományos recept szerinti kenyér megsütőjével a szerkesztő beszélgetett.

• Mesélne arról, hogy miként kezdett el kenyérsütéssel foglalkozni?

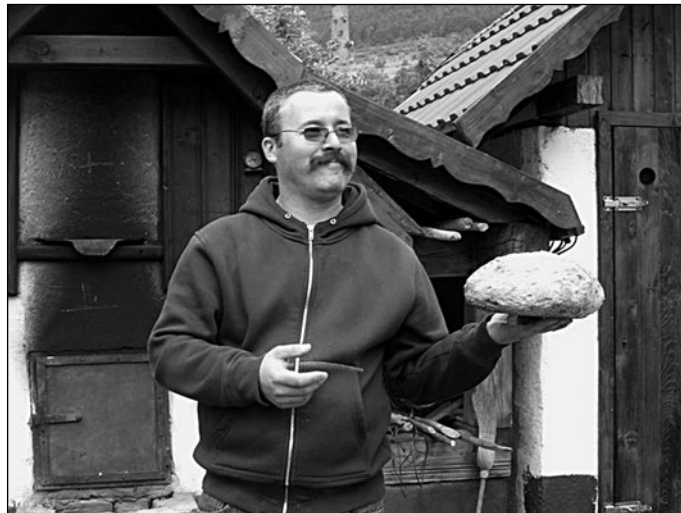
A családalapítás után kezdtünk el kenyeret sütni. Eldöntöttük, hogy olyan életet akarunk élni, mint a nagyanyáink. Azt terveztük, úgy alakítjuk ki a portánkat, hogy ne függjünk a kapun kívüli, „modern” világtól: lesz saját disznó, saját vizünk, saját verem, ahol jeget tartunk... Ez az elhatározás – amit persze sok minden megakadályozott, és sokszor nem volt egyszerű –, ez a gondolat szülte a kenyérsütést is, és pont ezért építettük meg 2010-ben a kemencét. Így kezdtünk el kenyeret sütni. Zsuzsa, a feleségem dagasztotta a kenyeret. Úgy beszéltek meg, hogy ez az ő dolga, én pedig teszem azt, ami a férfi munkája: behevít, megfogja a kenyeret, lapátra teszi, beveti a kemencébe. A kenyérgyűrés folyamatára nagyon oda kell figyelni, miként a hevítésre is. Ha a kemence nincs kellőképpen felhevítve, akkor nem lesz szép a kenyér.

• Hogyan talált rá az úrvacsorai kenyér receptje?

Eljött Kelemen József volt polgármester, torockói unitárius, és azt mondta: „Te, Levi, sütiték a kenyeret, s úgy érezzük, hogy ezt az 1800-as évekből származó receptet jó lenne, ha újra készítenék, érdemes kipróbálni – tanuljátok meg.” Azt feleltem, hogy ennél nagyobb megtiszteltetés számomra nincs.

• Ez azt jelenti, hogy a faluban már nem nagyon sütik e recept szerint az úrvacsorai kenyeret?

Nem, már senki, bár rendszeresen 3–4 család süt még házikenyeret. Én mint közgazdász üzleti szempontból azt mondom: mindig valami olyan dolgot találj ki, amit nem csinálnak, de beleillő legyen abba a környezetbe, ahol élsz. A vendéglátásban ezért jó a házikenyér sütése, mert megjelent 1-2-3 sütőke-mence, a faluban újból reneszánszát éli a kenyérsütés, tíz éve már nagyon sok vendéglátós rendszeresen süt.

• Kapcsolódik esetleg valamilyen szokás még az úrvacsorai kenyérhez?

A falubeli családok előre feliratkoznak a tiszteletesnél az adott ünnepre, majd megsüttetik a kenyeret. Mindig volt valaki, én egy nénit tudok, akit süttötte az úrvacsorai kenyeret. Az a család, aki úrvacsorai kenyeret süttetett, amikor elment a kenyérért, a rokonoknak, szomszédoknak, utcabelieknek egy vastag szelet kenyeret és egy üveg bort kellett vigyen az úrvacsoraosztás előtti napon.

• Mióta sütik ezt a kenyeret Torockón?

Amióta világ a világ, de aztán feledésbe ment. Megjelent a boltból

vett úrvacsorai kenyér. A tiszteletes úr aztán 2013-ban azt kérte, hogy ha a család úrvacsorai kenyeret akar adományozni, akkor az házikenyér legyen.

A recept szerinti úrvacsorai kenyér számomra vallási szempontból sokkal többet ér, mint a „közönséges” vagy a bolti. A régiek nem hiába tudták, hogy ez különleges kell legyen még az ízvilágában is.

• Lehet tudni, hogy mikori ez a recept?

Az 1800-as évekből származik a recept, az 1900-as évek elején írták le. Hat éve van a tulajdonunkban. De Hantz Lám Irén első recepteskönyvében (*A torockói konyha, ízek, szokások*) is megjelent.

• 2012 előtt mikor süttöttek utoljára ilyen kenyeret?

Volt egy néni – úgy tudom –, aki megrendelésre süttötte ezt a kenyeret. De ez már nagyon rég volt, valamikor az 1960-as évek végén.

• Mesélne a recept tartalmáról?

A házikenyér hozzávalója a következő: a liszt, a kovász és a sós víz. A vízben bizonyos mennyiségű só kell feloldani, van, aki kóstolgatja, és úgy dönti el, hogy kell vagy nem kell több só bele. De megvan annak is az adagja: 4 kiló liszthez egy jó maréknyi só kell, persze attól is függ, hogy mekkora a marka az embernek. A házikenyérnek ez a receptje. Ezt a házikenyeret még annyiban lehet érdekessé tenni, hogy rozslisztet vagy teljes kiőrlésű lisztet adunk hozzá. A krumpli a kenyérben nem volt divatos

Torockón. Az úrvacsorai kenyérnél a régi receptet követem. Az úrvacsorai kenyérnél a vizet felcseréli egy teafőzet. Kerül bele zsálya, hagyma, mindkettő nyugtató hatású. (A műsorban azt mondtam, hogy egy hagyma kell bele, de a nőszövetség kijavított, hogy kettő, úgy gondolom, attól függ, hogy mekkora a hagyma s az adag.) Komló is van a teafőzetben, ami antioxidánsokat tartalmaz, és gyulladáscsökkentő. A komló adja a jellegzetes sárga színt a kenyérnek, de van egy kesernyés íze, ezért nagyon kell ügyelni az arányokra.

Általában húsz-huszonkét kiló lisztből készítik a kenyereket. Ehhez a liszthez körülbelül húsz liter teára van szükség. Ez sok, és benne kell érződjön a zsálya és a komló is.

• A Tulit-portán hogy zajlik a kenyérsütés?

A kenyérsütés nem csak hagyományörzés. Van szakrális vetülete

is. A mai emberek tapasztalhatták gyerekként a családban, hogy a nagyszülő kenyérsütés-kor azt mondta, gyermekem, én most imádkozom, hagyjál békén, a gyerek olyankor félrehúzódott, s csak nézte, hogy mit csinál a nagymama vagy nagytata, utána, a bevetés alatt sem beszéltek. Amikor

szaggatták a kenyértésztát, azt a földre tették, hogy egy picit kihűljön a tészta, de szakralitás szempontjából is fontos, hogy a földből nőtt ki a búza és a földnek visszaadjuk, onnan jött, oda megy vissza. Amikor bevetették, akkor hálat adtak a Jóistennek.

A kenyérsütés azzal kezdődik, hogy az ember elveti a búzát és imádkozik. A katolikus keresztet vet, az unitárius pedig hálat ad Istennek, amikor látja a gyönyörű szép búzatablát. Amikor learatja a búzát, megint hálat ad Istennek. Amikor kicsépelel és majd liszt lesz belőle, akkor is hálat ad. És természetesen amikor hozzáfog dagasztani, akkor ismét hálat ad Istennek. Amikor szaggatja, megint... tehát végig ott van a Jóisten.

Feleségemmel együtt a vendéglátásban dolgozunk, mindig úgy dagasztunk, hogy a vendégek csak azt a tíz percet, negyed órát lássák, amikor bevetjük a kenyeret. S legyen bár 30 vagy 40 fős csoport, arra kérem őket, hogy legyenek

csendben – ez reggel 8-kor van, reggeli előtt – ne is tegyenek fel kérdést, ameddig bevetek, nem beszélgetek senkivel se. De nem azért, mert modortalan vagyok, hanem azért, mert végig imádkozom. Tapasztaltam, hogy nem kell elmenjen az ember a templomba ahhoz, hogy negyven fő mormolja az imát. Ki tudja, egyik-másik vendég mióta nem mondott el egy imát, s ez alkalommal elkezdnek imádkozni, mert ez egy különleges pillanat.

Történt olyan, hogy a vacsoránál – mert akkor tálaljuk a frissen sült kenyeret – többen megcsókolták a kenyeret. S nem azért, mert finom, hanem azért, mert reggel imádkoztak azért, hogy finom legyen. Szerintem ugyanez van az úrvacsorai kenyérral is. Az a sok ima, és az, hogy az ember tényleg szívvel-lélekkel csinálja, érződik a kenyéren. Sokszor jött elismerés, hogy ilyen finom kenyeret még nem ettek.

• Ön hogy látja, miért alakult ki Torockón ez a különleges recept?

Én azt mondanám, hogy ahogyan a torockói unitárius közösség kialakított egy egyedi népviseletet, ugyanúgy kialakított egy egyedülálló úrvacsorai kenyeret is, s ez a jellegzetes kenyér közösségformáló és identitáshordozó.

• Köszönöm szépen a beszélgetést!

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Télen-nyáron sapka nélkül

Egyik kis mezővárosba egy arany-szájú papot helyeztek, aki később esperes lett. Tele is volt a templom dugtig minden vasárnap. Egy fagyos téli napon mindenik férfi, a lelkész is, bundasapkában ment istentiszteletre. Belépéskor a főbelit mindenik levette a fejéről, csak az

esperes úr felejtette el levenni, de még akkor se vette észre, hogy a bundasapka a fején van, amikor felment a szószékre, hogy Isten igéjét szólja.

A szószékkal szembeni padban ült a gondnok, akit akkor megyebírónak tituláltak. A megyebíró, amikor a lelkész-esperes beszéd közben feléje fordult, sűrűn mutogatott a saját feje felé, míg végül a

lelkész észbekapott, s észrevette, hogy a megyebíró miért teszi, amit tesz. Prédikálás közben, amint gesztikulált, lecsúsztatva fejéről a karakül bundasapkáját maga mellé a földre.

Az esperest, bár kilencven év-nél többet élt, soha senki nem látta többé sapkában, bármilyen hideg tél volt.

GÁLFALVI GÁBOR

A vallásszabadság árkosi emlékműve

November végén négyes megemlékezésre szóló ünnepi istentiszteletre hívott a harang. A több évszázados templomvár belső udvarán felavattuk Péter Alpár unitárius képzőművésznek a vallásszabadság 450. évére emlékeztető alkotását. Ezen évforduló előtt tisztelgett Balázs Antal faragott emlékkopjafája és az unitárius vártemplom kicsinyített mása, a helybeli Kiss Ernő barkácmester ünnepi adományaként. Megünnepeztük a Régeni Áron-dalárda újraalakulásának tizedik évfordulóját.

Egy ilyen emlékmű leleplezésekor, semmiképp sem csak a múltat idézzük – hangsúlyozta Péter Alpár. A jövőnek hagyunk üzenetet, és nem mással, mint a ma kultúrájával, a mai művészet modern jelképeivel, ami hasonlóan tömör gondolatisággal foglalja össze azt a szellemiséget, azt az eseményt, amire ez a mű emlékeztet. Az ég felé kinyíló két mag vagy két imádkozó tenyér – az alkotás felső része – magába hordoz egy kemény, de ugyanakkor törékeny kerámiagömböt, egy jövőkapszulát, amelybe az a 157 egyéni gondolat, írott vallomás került, amit az ünnepi istentiszteleten résztvevők saját kezűleg írtak papírra. Az emlékezés ebben az értelmezésben úgy utal a múltra, hogy a jelennek és a jövőnek is üzen, s ebben benne van a négy és félszáz évvel ezelőtt meghirdetett vallásszabadság eszmeisége. Az alkotás fából való elemeit az idő pusztítani tudja, tehát arra ügyelni kell, s egy kicsit jelképesen is: ápolnia és védenie kell a közösségnek az elkövetkező időkben. Hasonló gondolatot fogalmazott meg az emlékmű mellett Kovács István sepsiszentgyörgyi lelkész, a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója, kiemelve, hogy a vallásszabadság törvénye mindenkinek a kincse, még a románoknak is rá kell jönniük, hogy az ő kincsük is, amire, ha kis késéssel is, de a bukaresti vezetőségnek is rá kellene jönnie.

Valóban, ezzel a vallásszabadságnak szentelt emlékművel rá

akarunk döbbsenni, át akarjuk emelni a múltból a jelenbe a kincset, a másságnak, a toleranciának a kincsét, ami tulajdonképpen a demokrácia fundamentuma. Ez a műalkotás teljesen sajátos módon határozza meg, tanítva bennünket, hogy a mély igazságok a leg-hitelesebben, túl a közhelyeken a személyes művészi vallomás révén fogalmazódnak meg. Így fedezi fel mindenki a maga számára azt, amit annak láttán érez: akár egy gyerek simogatja meg, akár egy felnőtt nézi, látjuk és érezzük a benne rejlő különleges üzenetet.

A vallásszabadságnak állít emléket az a régi gerendából faragott kopjafa, amelyet az „ékes fák mestere”, Balázs Antal néptanító, faragóművész készített egy régi csehétfalvi lakóház gerendájából, amely a fiatalon elhalt mészáros unitárius lelkész és író, Balázs Ferenc édesapjának a hajlékából való. Szokásához híven ötletesen mutatta be a tölgyfába faragott jelek értelmezését. Az emlékkopját huszonegy színes szalag díszíti: a nemzetiszín szalagon a tordai országgyűlés határozatának évszáma, az 1568 olvasható, míg a székely zászló kék színében tündöklő húsz szalagon a határozat teljes szövege. A nagy jubileum emlékére ajándék gyanánt Kiss Ernő helybeli barkácmester elkészítette a vártemplom kicsinyített mását (makettjét). Az alkotás érdekességei közé tartozik az is, hogy a világítás bekapcsolása után a makettben megszólal a templom híres Kolonics-orgonája és két műkincs értékű harangja is.

Ady Endre sorait idézte Márk Attila énekvezér a Régeni Áron-dalárda többszöri megszakítás utáni újraalakulásának tizedik évfordulója alkalmával.

„Ne hagyjuk kiapadni népünk ajkán a szépen zengő dalt, melyben oly sokszor talált vigaszt és felemeltetést e sokszor megpróbált népi!” – mondta a névadó 1946-ban. 2008-ban újraalakult a dalárda, amely négy év múlva ünnepi majd százéves évfordulóját. A lélekszámában megnövekedett dalárda műsorát követően bemutatták új hímzett és színes zászlóját is, Nagy Irén helybeli díszítőművész ajándékát.

KISGYÖRGY ZOLTÁN

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérosztó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett önből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom.

Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036) 20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester (Kolozsvár)

Az UART 2018. évi gálája

Nevezetes évnek számít a magyarországi és az erdélyi unitáriusok életében 2003, mert ekkor szerveződött meg az unitárius alkotók egyesülete, az UART. Magyarországon a beregi unitárius szórványból indult el a szerveződés, míg az erdélyiek az ODFIE táboraiban mozgolódtak. Hivatalossá 2004. április 3-án vált az egyesület, amikor megalakult az Unitárius Alkotók Társasága a budapesti Bartók Béla-egyházközség gyülekezeti termében. Ez a társaság egyenes folytatása a beregi unitárius szórványból kinövő szabadelvű protestáns körnek, amely kulturális téren (irodalom, képzőművészet) megalapozta az UART működését. Emléklapokat, plaketteket adtak ki, irodalmi esteket szerveztek. A kör másrészt vallási missziót folytatott a Magyarországon alig-alig ismert unitarizmus tiszta jézusi tanainak megismertetése céljából és azért, hogy felkutassa és összefogja az unitárius szellemben nevelkedett és unitárius hitben élő gondolkodókat, alkotókat. Eredményes munkájukat bizonyítja a Partium műhely megalakulása és a Balázs Ferenc alkotói díj, valamint a kolozsvári passiójáték előadásai. A Balázs Ferenc művészeti díjat négy alkalommal osztották ki: 1988-ban Néző László lapszerkesztő a *Partium* lapban kifejtett kulturális munkájáért kapta Tiszaszalkán, 1991-ben Ószabó István debreceni költő költészeti munkásságáért Debrecenben, 2007-ben Kürti László mátészalkai költő a *Partium* lap profilváltásáért Vásárosnaményban, 2018-ban Tamba Renátó Budapesten, a *Partium* folyóirat Unitárius szemmel rovatának vezetéséért.

Erdélyben is megjelent az UART Balázs Ferenc-díja különdíjaként: az ODFIE színjátszó találkozóin öt alkalommal osztották ki.

Az UART-ot tíz alapítótag hozta létre: Gergely Felicián gondnok, Karner Ottó presbiter, Léta Sándor lelkész, Felhős Szabolcs beregi szórványgondnok, Néző László lapszerkesztő, Gáspár Ferenc író, Szinte Gábor festőművész, Kelemen Miklós lelkész, Bánosi György tanár. A társaságra Rázmány Csaba püspök adta áldását. Az évközi munkát az ötfős választmány végzi, melynek soraiban az alapító tagokat láthatjuk. Az egyesület első elnökévé Szinte Gábor festőművészt választotta meg a közgyűlés. A titkári teendőket Gergely Felicián és Felhős Szabolcs megbízott ügyintéző titkár végezték.

A 450. évforduló szellemében a Bartók Béla utcai templomban december 9-én két fontos mozzanatra került sor az UART életében. Felhős Szabolcs jelenlegi elnököt egy antik könyvvel jutalmazták eddigi tevékenységéért: *A keresztény hittudomány összege az unitáriusok szerint c.* kötet 1757-ben látott napvilágot, Szentábrahámi Lombard Mihály püspök munkája. Az elnök a beregi unitárius szórvány, a szabadelvű protestáns kör és az UART-ban kifejtett odaadó munkájáért kapta az elismerő oklevelet és a nevezetes unitárius könyvritkaságot.

Az UART jelenlegi vezetősége (Felhős Szabolcs elnök, Szigeti Gábor titkár, Técsi Zoltán alelnök, Gergely Felicián fővárosi referens, Erős Péter gazdasági vezető) Tamba Renátó író, költő, szerkesztő és UART-tagnak ítélte a társaság díját, amit kulturális műsor keretében adtak át.

A *Partium* folyóirat felvállalja hitelődeink, Balázs Ferenc és Bartók Béla példamutató szellemiségét, hogy helyesen foglalhasson állást a világ dolgaiban, társadalmi kérdésekben. Lapunkban felsorakoztak az alföldi unitárius szellemiségű költők (Dusa Lajos, Ószabó István, Budaházi István) Kárpátaljáról Lőrincz P. Gabriella és Bakos Kiss Károly, de erdélyiek is közöltek verseikből, mint Orbán János Dénes és Farkas Wellmann Endre.

Az UART vezetősége szeretne több erdélyi unitárius fiatal alkotót bevonni a munkájába.

FELHŐS DÁVID FERENC

Alkalmi szociális szálláslehetőség

A Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyházközségek négy erdélyi városban ingyenes szálláshelyet biztosítanak rászoruló betegeknek és/vagy kísérőiknek, akik műtétre, egészségügyi vizsgálatra vagy kezelésre érkeznek.

Az alkalmi igénylésekkel a következő személyekhez lehet fordulni:

- **Kolozsvár:** Vagyas Attila (0740 133 027)
- **Brassó:** András Erika (0787 584 862)
- **Sepsiszentgyörgy:** Péterfi Zita Ágnes (0267 313 813)
- **Csikszereda:** Solymosi Alpár (0742 153 716)

Ígéretes tervek, jelentős beruházások Székelykeresztúron

A 2017–2018-as tanévben a 25 évvel ezelőtt újraindított Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium egy egyház- és iskolatörténeti jelentőséggel bíró újratertődési korszak végét és – reményeink szerint – egy hasznos célkitűzésekkel teli kiteljesedési korszak kezdetét élhette meg. Az elmúlt huszonöt év számos jelentős megvalósítást és küzdelmes megpróbáltatást tartalmazott. Mindezen küzdelmek és megvalósítások egyházunk abbéli elhatározásából fakadnak, amely 1992-ben a magyarsárosi zsinat alkalmával testületi döntésként fogalmazódott meg. Egyházunk akkor úgy látta, hogy hitközösségünk szellemi gyarapodásának nélkülözhetetlen bástyái azok az iskolák, amelyeket eleink közösségünk szolgálatára hoztak létre. A kommunizmus által megsemmisített egyházi jellegű oktatás újraszervezése és az ügyet szolgáló intézmények újraindítása, mint tudjuk, nem volt egyszerű feladat. Az egyház jó szándékú és jogos törekvése számos érdeklődéssel ellentétesen bizonyult az idő során. Mindenek dacára, sokak kitartó munkájának és áldozatos vállalásának köszönhetően egyházunknak ma ismét van oktatásügye, és az ügynek vannak otthont adó falai és bástyái. Az egyházi oktatás ügye is több fronton kellett magát megvalósítsa és ezek a frontok állandó munkát, törődést és elköteleződést kívánnak meg ezután is.

Az egyházi kiadványokban és a világi sajtótermékekben igyekeztünk folyamatosan beszámolni az oktatás-nevelés terén elért eredményekről. Jelen sorokkal a Székelykeresztúron utóbbi időben megvalósított egyházi beruházásokról és megvalósításokról számolunk be, hiszen a minőségi oktatás egyik alapvető feltétele az intézmény infrastrukturális állagának folyamatos javítása és fejlesztése.

2016 decemberében Magyarország Kormánya egy sikeres pályázati procedúra eredményeként 74 millió forinttal támogatta a Berde Mózes Unitárius Gimnázium fejlesztési terveit. A támogatás folyósítása a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. által történt, a fejlesztési terv lebonyolítója az iskola fenntartója, a Magyar

Unitárius Egyház. A nagy horderejű projektnek több célkitűzése volt: a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium elemi osztályainak, bentlakásának és étkezdéjének helyet adó épület hőközpontjának és ablakainak cseréje, valamint a gimnázium újabb épületének udvarán lévő sportpályák és öltöző kialakítása. A beruházás célja mindegyik fejlesztési tétel esetében az oktatási intézmény gazdaságosabb működtetése és az oktatás minőségének javítása volt.

A célkitűzések megvalósítása több szakaszban történt. 2017 márciusában véglegesült a műgyepes pálya, illetve a futópályák tervezési dokumentációja.

Májusban szerződést kötöttünk, illetve a régi gimnáziumi épület közel 100 ablakának cseréje, továbbá a kazánok cseréjének tervezési dokumentációja készült el. Ennek értelmében a nagyon rossz állapotban lévő ablakok cseréje az év végéig meg is történt. Az elavult és nem gazdaságosan működő régi hőközpont helyét egy új és gazdaságos hőközpont vette át. A nagy teljesítményű felszerelés üzembe helyezése az év végére szintén megtörtént. Ennek a beruházásnak az áldásait az elemi osztályos diákjaink, illetve a diákbentlakás közössége nagy örömmel fogadta.

Idén márciusban a fejlesztési projekt keretében újabb lépésekre került sor. A tavasz első hónapjában sikerült szerződést kötni a sportpályák megépítésére. Ezt követően a munkálatok jó ütemben haladtak, így a befejezés és az átadás idén szeptemberben meg is történt. A nagyszabású terv hiányossága maradt, hogy a sportpályák esetében kerethiány miatt elmaradt az öltözők megépítése, azonban a szeptemberi hónapra sikerült egy teljes értékű műgyeppályát, egy 50 méteres gyorsfutópályát, valamint egy ugróödröt elkészíteni. Ezeket az iskola diákjai már használatba vették.

Köszönet illeti a támogató Magyar Kormányt, a projektet kezelő egyházi és iskolai előljárókat. Reméljük, hogy az oktatási intézmény hosszú távon megtermi azokat a gyümölcsöket, amelyeket az ügyet támogatók méltán remélnek a közösségünktől. A beruházás mértéke és célszerűsége feltétlenül hozzájárult a 2017–2018-as hármas évfordulós ünnepi iskolai év kiteljesedéséhez.

A többtétéles beruházás megvalósulásával azonban a nagyléptékű tervek nem fogytak el. Amint az *Unitárius Közlöny* októberi számában is beszámoltunk róla, a 2018–2019-es iskolai év kezdetén Székelykeresztúron egy újabb többéves, bátor unitárius álom indult útjára, amikor a tanévnyitó alkalmával az iskola 225 éves történetében először idén büszkén vezethettük be az ősi alma materbe az első óvodáskorú kisgyermeket. A frissen elindított óvodai ciklus számára szintén a Magyar Kormány támogatásának köszönhetően egy harmadik ingatlan épül, amely a legkisebb korú óvodás gyermekeinknek ad otthont. A

már most sikeresnek bizonyuló óvodai ciklus kiteljesedésével elmondhatjuk, hogy intézményünk valóban egy új egyház- és iskolatörténeti fejezethez érkezett. A 25 éves megfeszített megújulási, újrászervezési munka után elérkezettnek látszik a megerősödés és szebb beteljesedéseket ígérő időszak.

Hisszük, hogy szerető Istenünk velünk lesz jó szándékú törekvésünkben, és megadja a lehetőséget arra, hogy hosszú távú közösségszolgálatunkban érvényesíteni tudjuk elődeinktől örökölt értékeinket és nagyra törő álmainkat.

LAKATOS SÁNDOR

Jelt hagyunk

Dávid Ferencre és a 450 éves unitárius múltunkra emlékeztünk Gyergyószentmiklóson november 18-án. Kicsi egyházközségünk jubileumi esztendő tünneplő alkalmaira gondolva meghatódom, mert lelkes, hálás és alázatos gyülekezeti tagok vágyainak megvalósulása az elmúlt két ünnepszentelésünk.

A gyülekezethez az ünnepi esztendő elején volt egy álma, ami tervvé nemesedett: júniusban a Gyergyószéki Unitárius Napok alkalmával a templomimaház külső, utca felőli oldalán egy emléktáblát avassunk, mert fontosnak láttuk, hogy a nagyvilágnak is megmutassuk értékeinket, unitárius jelenlétünket a városban, s adjunk lehetőséget annak, aki az emléktábla előtt elhalad, hogy megemlékezessen a közös erdélyi szellemi kincsről, a vallásszabadság törvényéről. Ezentúl tervünk volt az is, hogy emeltesünk egy kopjafát a templom tornya elé, ami a gyülekezeti tagok számára lehet intő jel a felelősségre, a múlt iránti tiszteletre, hogy amikor bejövünk a templom kapuján, és elhaladunk előtte, mindig emlékeztessen unitárius mivoltunkra és kötelezettségeinkre.

Mindezek megvalósultak. A rézből készült emléklakettet a gyergyószentmiklósi Tölgyesi Béla rézműves készítette, amelyet a kétnapos Gyergyószéki Unitárius Napok rendezvényünk keretében június 17-én avattunk fel. A kopjafát a homoródkarácsonyfalvi Gábos Albert készítette, amelyet Dávid Ferenc emléknapon, november 18-án avattunk fel.

Az ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot Nagy László lelkész-esperes, a testvérgyülekezetünk lelkésze végezte. Az ünnepi műsor alkalmával a gyerekek Dávid Ferencről szóló verseket mondtak, Bartha Boróka és Kolozsi-Borsos Gábor unitárius színészek Dávid Ferenc munkáiból és a Dávid Ferenc ihlette költeményekből adtak elő, majd közösen elénekeltük *A légben ólmos köd szítál* kezdetű Dávid Ferenc-éneket.

Az ünnepi körében tisztelhattuk Gábos Albertet, a kopjafa készítőjét is. Beszédében elmondta, őszintén kíváncsi volt arra, hogyan élnek a gyergyószentmiklósi

unitáriusok a „katolikus tengerben”. Bevallotta, beigazolódni látta azt a feltételezését, hogy gyülekezetünkben nagyobb az összetartás, szeretet és az egyház iránti hűség, mint szülőfaluja vidékén, ahol tömbben élnek az unitáriusok. A ránk vonatkozó dicséretet jóleső volt hallani, mert mi magunk is úgy éljük meg, hogy közösségi létünket a családiasság jellemzi.

Kopjafaavató beszédemben hálat adtam az isteni tehetséggel végzett munkáért, amely által a farönk kopjafává nemesedett. Hálatelt lélekkel fejeztem ki köszönetemet a gyergyói unitáriusoknak az adományaikért, a családi költségvetésből kiszorított 30 lej értékű áldozataikért, amellyel közösen szervezhettük meg e jubileumi esztendő ünnepségeit, állíthattunk emléktáblát és kopjafát.

A kopjafa azóta kiemelt dísz az udvarunknak. Isteni adomány, talentum az alkotás: a szabadidejét faragással töltő Gábos Albert, sokak Berci bácsija munkája által egy farönk kopjafává nemesedik. Az elkészített kopjafát mi egy kőre, szimbolikusan Dávid Ferenc kerek kövére emeltettük, annak bizonyosságára, hogy a gyergyói unitáriusok számára is áll Dávid Ferenc hite, a lánglelkű apostol szelleme. Ez a szellem, örökség hív is bennünket arra, hogy ilyen keresztények legyünk, ilyen lélekkel vonuljunk el előtte a templomba, így hozzuk el a lélek virágait is, és mondjuk el fohászainkat. A kopjafa, a jövőért való tenni akarásunk útjelzője, felkiáltójele az ég felé néz, a jó Isten tiszta ege felé, s küldi közösségünkért, nemzetünkért megfogalmazott fohászainkat a Teremtőnk felé.

Ünnepségünket egyházi és világi előljárók is megtisztelték, így Portik-Hegyi Kelemen főesperest, Korom Imre plébánost, Len Emil alpolgármestert és Bende Sándor parlamenti képviselőt is köszönthettük.

Az egyházi múlt 450. évében egyházközségünk tagjaival közösen 450 palacsintát sütöttünk, amelyet különböző ízesítéssel szolgáltunk fel.

Legyen velünk Isten áldása által Dávid Ferenc emléke, az egyházunkért, nemzetünkért való tenni akarás, lelkesedés.

TÓKÉS-BENCZE ZSUZSÁNNA

NŐK VILÁGA

Újévi köszöntő

DIMÉNY CSILLA JÚLIA

• Kedves Nőtestvéreim!

„...ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk.” (1Jn 4,12b)

Átlépve a 2019., új esztendőbe, az első érzés, ami átjárja lelkünket, az a hála, hogy megérhettük ezt a pillanatot. Isten gazdag áldása és gondviselő szeretete velünk volt az elmúlt évben és szívvel-lélekkel hisszük, hogy velünk lesz az előttünk álló időszakban is.

Különleges és megújulást, reményt adó eseményekben volt részünk az elmúlt hónapok során, amikor részt vehettünk egyházunk jubileumi ünnepségein. Akár az egyházközösségekben, akár az egyetemes egyházunk által szervezett alkalmakon vettünk részt, felemelő érzés volt jelen lenni és megélni, átörökíteni az isteni ajándékot: a hitet. Nőszövetségeink és asszonyaink is ezzel a hittel ünnepeltek, amikor megvalósították ötleteiket: pl. 450 tojásból laskát készítettek vagy ugyanennyi palacsintát sütöttek. Zászlószentelések, szoboravatások, zarándoklatok követték egymást, és még ki győzné felsorolni a sok-sok megvalósított tervet! Úgy érzem, hogy a legfontosabb ezekben az alkalmakban a közösségi erő megnyilvánulása, az együtt létben megélt öröm és az összefogással létrehozott értékek voltak. Ezek maradandóan gazdagítják mindannyiunk életét!

Örömmel tölt el, hogy a jubileumi év alkalmából, az UNOSZ által kiadott *Imák és elmélgések* című imakönyvünk általános sikert aratott. E helyen is újra

megköszönöm asszonyainknak, akik kitárták lelkük ablakát és leírták imáikat, akár itt az országon belül, akár a világ más tájain élnek. Köszönet illesse mindazokat, akik a könyv létrejöttében nyújtottak segítséget. Az igény azt bizonyítja, hogy szükségünk lesz a könyv második kiadására, amelyet az új év elején szeretnénk megvalósítani.

2018-ban immár negyedik alkalommal hirdettük meg az anyáknapi adománygyűjtést. Az egyházközösségek, nőszövetségek most is felkarolták és támogatták ezt a nemes célt. Az idén több mint 40 gyülekezetből 3 947 lej adomány érkezett, amellyel a külföldön élő unitárius nőket segítjük. A nemzetközi nőszervezet (IWC) és az UNOSZ nevében hálás szívvel köszönöm meg az adománytevők példaértékű cselekedetét, Isten áldását kérve életükre és munkájukra!

Minden új év új reményt ad, új lehetőségeket hoz elénk, és nyilván sok kihívást is tartogat. A gondviselésbe vetett hittel, bízva a nőszövetségeink kis közösségeinek segítő szándékában, egymás támogatásában, hiszem, hogy sikerül ebben az évben is elkezdett terveinket tovább vinni, a folytonosságot fenntartani és a kihívásoknak megfelelni!

Isten gazdag áldása legyen mindannyiunk és szeretteink életén! Adjon erőt és egészséget, hogy segíteni tudjunk egymásnak, nevelhessük gyermekeinket, unokáinkat, gondot viseljünk családunkra, idős embertársainkra és hasznára legyünk közösségeinknek és egyházunknak!

Közösségmegtartó erő

Színültig telt a kultúrotthon. Az, amelyikért az egész est szerveződött. Ismerős arcok, kíváncsi tekintetek, feszengő, kis színjátszók, táncosok, segítőkész adakozók mind, mind együtt, egy fedél alatt, amelyet maguk tartanak fenn oszlopként. Öt éve vette kezdetét ez a közösséget megmozgató munka, amikor a küküllődombói emberek feleszméltek, hogy a falu egyik épített örökségét, a kultúrotthont elveszíthetik. Omladozó állapotban állott a feledésbe merülés határán. De készen álltak néhányan, hogy tegyenek valamit. Volt cél, volt elhivatottság, lett új kezdet.

Nagy utazás indult, amely öt esztendő alatt szépen kibontakozott: tevékenységzárásként minden év advent havában az RMDSZ nőszervezete – Loghin Gizella és népes, fiatal csapata vezetésével – adventi jóté-

konysági vásárral gyűjtenek a kultúrotthon feljavítására. Ez a páratlan megvalósítás az egész falut megmozgatja: besegít az egyházközösség és a nőszövetség, az iskola pedagógusaival és diákjaival, a már „felcse-

peredett” ifjak – elismerésre méltó mindannyiuk részéről.

Idén két kis karácsonyi jelenet került színpadra, egyéni produkciók és díszelőadás a dicsőszentmártoni Kőkenyes néptáncsoportnak köszönhetően. A műsorokat megelőző adventi vásárra eredetileg 450 mézespogácsa készült (ha már emlékezetes évfordulót ünnepel az unitárius egyház), de utólag ezt még kiegészítettük. Az asszonyok karácsonyfadíszeket, asztali dekorációkat készítettek. Szeretvendégség zárta az ünnepélyt, és csodálatos jókedv. Olyan, amint karácsonykor szoktunk látni és érezni. Csak ezredmilliómmal több, jobb, szebb, hiszen ezek az emberek nem karácsonynak örültek ennyire, hanem a várakozásban tették önmagukat és másokat vidá-

mabbá. A karácsony pedig várakozásról, a készülődésről szól, nem is annyira az ünnepről, és aki ezt már teljességében meg tudja élni, készen áll az igazi csoda befogadására, a karácsonyra.

S e ráhangoló várakozást, készülődést követően olyanná varázsolódik az ünnep, mint egy találkozás, amely után minden megváltozhat – csak rajtunk múlik. Tudunk-e ezzel a belső találkozással mit kezdeni, elhisszük-e, hogy itt van, eljött és igaz? Reméljük, igen, hiszen valóságos, látható bizonyítéka ott pompázik a Kis utca szájánál. De már nem omladozó állapotban, elfeledve, hanem megújulva, újra a helybeli közösség büszkeségeként, újra a közösség szolgálatában, mert az összefogott érte.

MÁRKOS-MÁTYÁS E. ZITA

Olvasóink és előfizetőink figyelmébe

A *Nők Világa* kiadványunk 2019-ben is négy alkalommal jelenik meg: húsvétra, nyáron és ősszel, valamint karácsonyra.

Az előfizetési díj egy évre postaköltséggel együtt: 15 RON. Szabadárusításban, postaköltség nélkül egy példány ára: 2,5 RON.

2019. március 1-jéig lehet előfizetni a körülnézők vagy az egyházközségek közvetítésével, illetve

személyesen Asztalos Klára UNOSZ-titkárnál a következő bankszámlára:

ASOCIATIA FEMEILOR UNITARIENE DIN ROMANIA

CUI / CF : 9343746

Cod IBAN: RO47 BTRL 0130 1205 9214 39XX

Banca Transilvania Cluj

Villámposta: klariasz44@gmail.com

Telefon: 0740 685 087

Aki szeretné a *Nők Világát* rendszeresen olvasni, kérjük, fizessen elő idejében!

IFJÚSÁGI OLDAL

ODFIE-sen, gálá(n)san

BAROTHI BRIGITTA

• Az idei évben számos dolgot ünnepeltünk, és lassan ennek az emlékévknek is pontot teszünk a végére. Mindig kellemes érzés visszagondolni és lezárni egy egyetemes évet, hiszen mindenik más valamitől. Minden évben gyűlik azoknak az emlékeknek a sokasága, amelyekért hálásak lehetünk, amelyek olykor táplálnak bennünket.

Ennek fényében zajlott december 14-én az ODFIE-gála, ahol közel 180 egyetemes fiatalnak és örök fiatalnak mondtunk köszönetet azért a csodálatos munkáért, amellyel hozzájárultak az egyetemes sikeréhez. Az ODFIE-gála ifjúsági istentisztelettel kezdődött, majd az évi általános összefoglalóra került sor, amelyben az idei 63 rendezvényünket ismertettük. Az idén az ODFIE szervezésében 23 országos rendezvény, 10 egyházköri rendezvény, 18 partnerségben szervezett rendezvény zajlott, valamint képviseltük az ODFIE-t 12

rendezvényen. Számos rendezvény említésekor emelkedtek a kezek a magasba, ami jelezte a részvételt. Az ODFIE-gála egyik szerepe és célja is egyben, hogy segítsen visszatekinteni az elmúlt évre, emlékezni, ezáltal kizárólag a jóra, és hálát adni azért, hogy újra rengeteg alkalmunk volt együtt lenni.

Idén is bővült a központi egyetemes csapat, köszöntöttük azokat az egyetemeseket, akiknek fényképe felkerült az önkéntes egyetemes családfára, valamint azokat az egyetemeseket ajándékoztuk meg ODFIE-s medállal, akik az elmúlt időszakban legalább öt évig voltak egyetemesekként az ODFIE központi csapatának tagjai.

Elismerő oklevelet adtunk át Nagy Zsolt számára, aki a recsenyédi Nagy Homoród Panzió tulajdonosa. Megköszöntük Zsoltnak a mindenkor támogatását, minden egyes alkalmat, amikor nála és családjánál találtunk otthonra, de megköszöntük a sok-sok finom

falatot és egyben a bizalmat is, amit irányunkban tanúsít.

Ezt követően a II. ODFIE Összművészeti Találkozó, az ArtZ színjátszó kategóriájának győztes darabját tekinthettük meg, a Kökösi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet előadásában. A darabot ünnepi vacsora és felhőtlen mulatság követte.

Ha az idei évet statisztikákkal akarnánk elszámolni, akkor néhány mutató a következőképpen alakulna:

- 193 egyletezéssel töltött nap
- 60 központi szervező
- 246 liter lefőtt kávé
- 4632 önkénteskedéssel töltött óra
- 10 facebookos csoport
- 3482 fénykép
- 1568 papírmadár
- 500 ODFIE-s póló
- megszámlálhatatlanul sok emlékezetes perc.

Közös utakon gyarapodva

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet ebben az évben immár már másodszor szervezte meg a Közös utakon elnevezésű ifjúsági istentisztelet-körútját. Az istentiszteletre az elmúlt év vége fele, vagyis november 25-én került sor Magyarsároson, ahol mi, a Dészfalvi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tagjai is részt vettünk.

Ez istentiszteleti alkalom üzenete, mondanivalója az volt, hogy nyertesként térjünk haza otthonainkba, hogy pár lépéssel közelebb kerüljünk Istenhez. A zenével fűszerezett, komoly de mégis fiatalos mondanivalóval átítatott istentisztelet minden korosztálynak szólt, és ez csodálatos.

A mi kis csapatunk várva várta az eseményt, hiszen újonnan létrejött egyletünk első alkalommal vehetett részt rajta. Indulás előtt mindenkiben ott mo-

Hálás köszönettel tartozunk mindazoknak, akik ezeket a számokat létrehozni segítettek, köszönjük azoknak, akik éjt nappallá téve dolgoztak azon, hogy sikeres rendezvényeink legyenek, köszönjük azoknak a támogatóinknak, akik mindig szívügyüknek tekintik az egyletet. Szép volt 2018, szép volt, ODFIE! 2019-et is hasonló lelkesedéssel, energiával, szeretettel és tenni akarással töltjük meg!

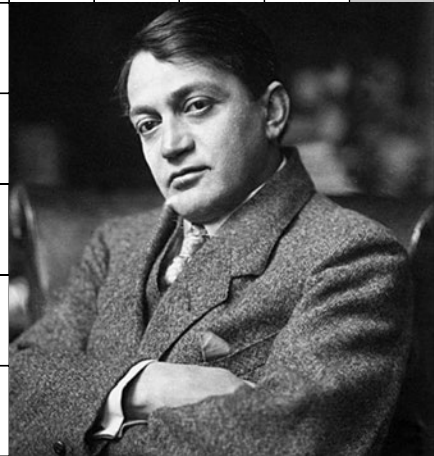
toszkált a kérdés, hogy „Vajon milyen lesz? Egy hagyományos istentisztelet, vagy talán egy kicsit fiatalos?” Tehát huszonegy kíváncsi személy indult Magyarsárosra, és az istentisztelet után tiszta lélekkel és közelebb kerülve Istenhez indult haza.

Közösen imádkozni, énekelni és feltöltődni az Isten által ajándékozott értékekből, csodás volt. Gondokat levetni magunkról, kikapcsolódnivaló hét után, nagyon hasznosnak bizonyult számunkra. Én személy szerint felfrissültem, kikapcsolódtam, és nagyon jól éreztem magam.

Teljesen feltöltődve érkeztünk haza falunkba, pozitív energiát hazahozva és örvendezve annak a pár lépésnek, amit megtett minden lélek Istenünk felé. Úgy érzem, hogy mindannyian nyertesesen tértünk haza a „közös útról”, és reméljük, hogy még sokszor ráléphetünk erre az ösvényre.

MOLNÁR SÁRA

	Ady szerelme, Csinszka-nak hívta	A máj váladéka	A sivatag hajója	Származás	Edény-bevonat	Van ilyen bútor is, óra is	A múlt idő jele	Érzőpálya	A juh himje	Americium vegyjele	Ady Endre verse	Idegen Anna	Mulat	Juhok szállása	Ady Endre verse
Ady Endre verse															
Műt							Idegen női név 2 x 5								
Híres										Majom-fajta Nevén szólít					
A szén vegyjele		Angol fiúnév Szigor jelzője			Mely ideig Testrészt				Tiltás Melegít			Szoknya Estefelet			
Kezds közepet!			Csónakot hajt Rangjelző szócéska					Törtszám Egy pár						A ház közepe! Kormányoz	
Gabona levágása							Nem sok Liter						Névnap közepe! Csüngő		
Tánc-mulatság				Luxemburg autójele Légies		Az első fogás Pénz-utalvány						Ritka női név Ijesztő alak			
Európa Kupa röviden			Viccelődés Ilyen munka az íróé				Alap-számunk Falusias Ilona				Rozália becézve Nógatás				
... Andrea, opera-énekesnő					Börtön, argóban Falusi bútor					Fekete bő-rű ember Görbe végű pálca					
Régi büntetési formát alkalmazó								Tűzálló anyag Maria ..., atléta							
Névelő	Női név Személy-azonosság							Kemény részlet! Magas növésű							
Érdekszövetség							Kemence-sarok Bizony népiesen								
Ady szerelme, igazi neve Brüll Adél															
... Dagover, filmsztár				Nulla Szlovák gúnyosan		Ostoba Mely személyek?									
Lét					Utcára hajt Angol tagadás										
Sátáninak tartó															
Ady Endre verse															

100 éve, 1919. január 27-én hunyt el Ady Endre (sz. 1877. november 22.)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

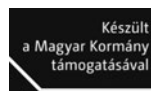
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Kedves Barangoló!

„Bort, búzát, békességet, sötétségben fényességet! Új esztendő újat hozzon, régi jótól meg ne fosszon. Ki barát volt, az maradjon, ki elindult, az haladjon” – mondja egy újévi köszöntő, amely a nép ajkán született. Boldog új évet nektek is, Barangoló!

Hogyha szemfülesen jártok-keltek a világban, gyakran hallhatjátok, hogy társaitok vagy a felnőttek fogadásokat tettek óév utolsó napján, hogy újévtől kezdődően miben szeretnének változni. Ezek a fogadalmak néha komoly kitartást kérnek a fogadalomtevőtől, hiszen közülük sok nem teljesíthető egyik percről a másikra, vagy átgondolatlanul, hirtelen megfogalmazott vágyak. Persze ez még nem jelenti, hogy lehetetlen lenne megvalósításuk, hiszen ezek által mindig jobbak szeretnénk lenni. Nektek van újévi fogadalmatok? Ha igen, akkor mi az, és miért fogadtátok meg azt? Miben vagy min szeretnétek változtatni?

Újévi szokások

A lencse, bab vagy bármilyen más apró szemes étel fogyasztása szerencsét hoz.

Szintén szerencsés lesz az az ember, aki újév nap-

ján malacot eszik. Tudniillik a malac orrával előfele túrja a földet, vagyis kitúrja a szerencsét.

A lábasjóság, csirke vagy tyúk fogyasztása tilos, mert az hátrafelé rúg, elkaparja szerencsénket.

Óvatosan kell bánni a hallal, mert a folyó menti vidékeken szerencsét hoz (ahány pikkely, annyi pénz), máshol viszont baljós állat, hiszen vele együtt elúszik a háziak szerencséje is.

Tudjátok, honnan ered az éjféle durrogtatás, tűzijáték szokása? Régen a zajkeltő szokások célja az ártó és a rontó erők távol tartása volt. Magyar tájegységeken ennek a célnak felel meg az éjféle harangozás.

*Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben:
Vegye el mind a nem jót,
Ez új esztendőben;
Mitől félünk, mentsen meg,
Amit várunk, legyen meg,
Ez új esztendőben!*

(népköltés)

Az irgalmas szamaritánus történetét bizonyára már ismered. (Ha nem, kérd meg szüleidet, testvéredet, hogy olvassa fel neked: Lk 10,25–37.) Ugye, jó dolog, ha bajban vagyunk, és valaki segít nekünk? Az ábra alsó részében találod azokat az elemeket, amelyeket elrejtettem a rajzban. Ha már megtaláltad őket, színezd ki a rajzot!

Fiatfalvi jövőbe tekintés

• A 450. évforduló tiszteletére ifj. Szombatfalvi József lelkész és Vass Erika néprajzkutató könyvet írt a Fiatfalvi Unitárius Egyházközség történetéről. A Fiatfalvi Unitárius Egyházközség által kiadott, a River Road-i unitárius univerzalista testvérgyülekezet és az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége által támogatott elegáns, keménytáblás, színes kötet bepillantást enged a Székelykeresztúr melletti falu népének és vallási életének történetébe. Az első terjedelmesebb fejezetben Vass Erika felvázolja a gyülekezet és a templom történetét a kezdetektől 1945-ig, ezt követően ifj. Szombatfalvi József lelkész 1945-től napjainkig veszi számba a főbb eseményeket, az orgona történetét is ismertetve. Az utolsó fejezeteket felkért vendégszerzők jegyzik: Pap Zoltán az orgona 2016-os újjáépítéséről ír, a testvérgyülekezeti bizottság tagjai pedig a fiatfalvi egyházközség életében oly jelentős amerikai testvérkapcsolat 1991-től alakuló történetét foglalták össze.

A kötetben megtalálható a lelkészek, gondnokok, kántorok jegyzéke, de van falunépesedési statisztika is. A testvérgyülekezetre való tekintettel mindegyik fejezetet rövid angol összefoglaló zárja; a kiadványt közel negyvenoldali színes képmelléklet egészíti ki.

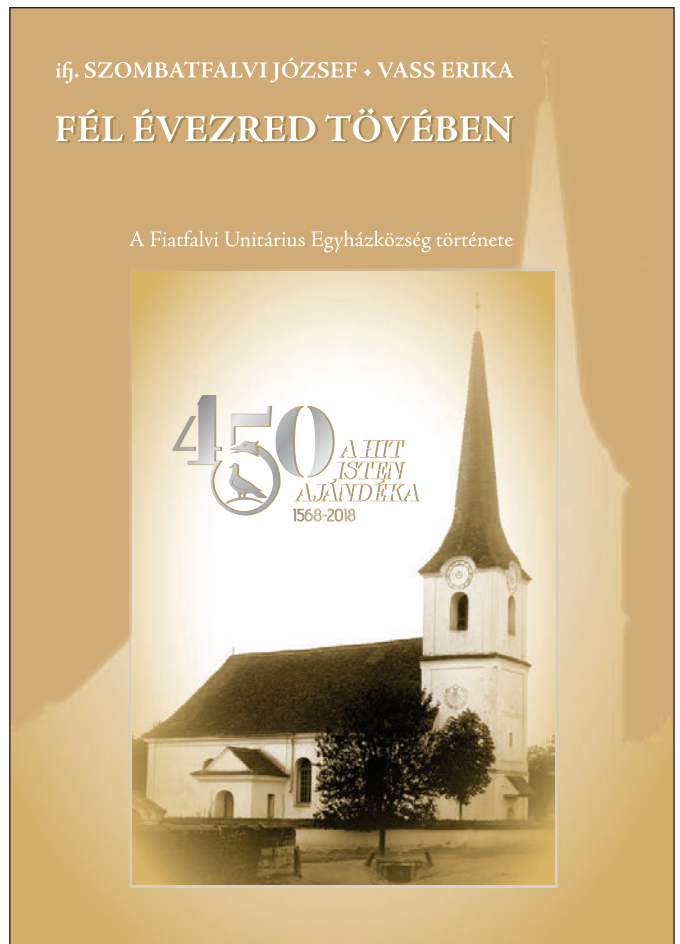
Az egyházközség történetének különlegességét az adja, hogy – amint azt Vass Erika részletesen taglalja – templomát az unitáriusok és reformátusok közösen használják, a tordai országgyűlésen kihirdetett vallási tolerancia működtetéséről téve tanúbizonyságot. Ennek előzményei a ködbe vesznek, a szerző idézi egy 1789-ből való anyakönyv táblájának belső lapjára írtakat: „A két Ecclesiának azon egy templomba egyenlő jussal való járása oly régi, hogy arról senki nem emlékezik.” A továbbiakban megtudjuk, e helyzet részint annak tudható be, hogy a fiatfalvi unitáriusok sokáig Keresztúr filiájaként működtek, és a templom való osztozás kérdése a faluban jelen lévő nagy számú református miatt is aktuális volt. A különböző püspöki vizitációs jegyzőkönyveket és más dokumentumokat tanulmányozva a szerző megállapítja, hogy a két felekezet együttélése, a közös templomhasználat néhány súrlódást leszámítva békés és mindkét fél számára előnyös volt. Mondhatni: példaértékű. A továbbiakban ismerteti a templom és a gyülekezet történetét, a kéziratos forrásokból is gyakran idéz, autentikus szövegeket használ fel, így szakmai (vallástörténeti, művelődéstörténeti) szempontból is érté-

kes a munka, ugyanakkor helytörténeti jelentősége révén a helyi lakosság számára is fontos olvasmány.

A kötet célja, hogy a múlt megismerése révén jelent és jövőt építsen. Mert bizony küzdelmes századokról számol be e kiadvány: háborúk, impériumváltások, árvizek határozták meg a fiatfalvi unitáriusok mindennapjait a múltban, és amint ezt ifj. Szombatfalvi József taglalja, 1945 után a helyzet bizonyos tekintetben csak romlott.

Ha ilyen körülmények között is meg tudtak maradni, sőt gyarapodtak – anyagi és szellemi értelemben egyaránt –, akkor ez erőt ad a mostani fiatfalvi unitáriusok számára is. Ilyen szempontból is üdvözölni tudom a Fiatfalvi Unitárius Egyházközség kezdeményezését, mert e könyvvel nem csupán kordokumentumot ad az Olvasó kezébe, hanem annál jóval többet: erőt a megmaradáshoz.

ZSIDÓ FERENC

Aáry-Tamás Lajos oktatási ombudsman (Budapest), **Bálint Benczédi Ferenc** püspök (Kolozsvár), **Dimény Csilla Júlia** UNOSZ-elnök (Alsófelsőszentmihály), **Felhős Dávid Ferenc** mérnök (Vásárosnamény), **Gaal György** irodalomtörténész (Kolozsvár), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Kisgyörgy Zoltán** újságíró (Sepsiszentgyörgy), **Lakatos Sándor** lelkész-vallásatanár (Székelykeresztúr), **Lőrinczi-Vass Zsuzsanna** lelkész (Kadács), **Márkos-Mátyás E. Zita** angoltanár (Küküllődombó), **Molnár Sára** diák (Désfalva), **Sándor Szilárd** lelkész (Jobbágyfalva-Nyárádszereda), **Solymosi Alpár** lelkész (Csíkszereda), **Tőkés-Bencze Zsuzsanna** lelkész (Gyergyószentmiklós), **Zsidó Ferenc** író (Székelykeresztúr)